

Education and Culture

Leonardo da Vinci
Pilot projects

EBIFF

Ευρωπαϊκό Διαβατήριο στην Επαγγελματική Επιμόρφωση για τη Έγκαιρη Παρέμβαση

Πρόγραμμα Σπουδών για την επαγγελματική εκπαίδευση ειδικών για την Έγκαιρη Παρέμβαση σε παιδιά Βρεφικής και Προσχολικής Ηλικίας

Lerchengasse 4c
8054 Graz
Tel: ++43-699-12652070
Fax: ++43-316-251699
office@sinn-evaluation.at
www.sinn-evaluation.at

Σχέδιο, Ιούνιος 2006
Manfred PRETIS
www.ebiff.org

EBIFF is a pilot project funded by Leonardo da Vinci and has been carried out with the support of the European Community. The content of this project does not necessarily reflect the position of the European Community, or the National Agency, nor does it involve any responsibility on their part. Furthermore EBIFF is supported by Sozialresort des Landes Steiermark and Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kunst, Austria.

Ευχαριστίες

Η εργασία μέσα στο Ευρωπαϊκό πλαίσιο απαιτεί ανοιχτή αντίληψη ως προς την διαφορετικότητα των ιδεών, σεβασμό σ' ό,τι αφορά το μεταξύ μας διάλογο και υπομονή για την οικογένεια που αναζητά το δικό της τρόπο ενδυνάμωσης.

Η εργασία μέσα στο πλαίσιο του προγράμματος μας Leonardo da Vinci είναι συνεπώς συγκρίσιμη με την Έγκαιρη Παρέμβαση:

- Ακρόαση των οικογενειών και διάλογος
- Σεβασμός των αξιών και των πιστεύω τους
- Υπομονή σε σχέση με την εφαρμογή των ιδεών από την ίδια την οικογένεια.

Ως συντονιστής του προγράμματος, παρουσιάζοντας το πρώτο προσχέδιο, επιθυμώ να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους τους συμμετέχοντες και συνεργάτες οι οποίοι, κατά τη διάρκεια του τελευταίου χρόνου επένδυσαν την ενέργεια και τη γνώση τους.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες, ωστόσο, απευθύνονται στην Anneliese Uschnig MSc, την πολυάσχολη καρδιά αυτού του προγράμματος, για την υπομονή της στο να συλλέγει όλες τις ιδέες σας, να σας υπενθυμίζει ευγενικά, ορισμένες φορές, κάποια συγκεκριμένα καθήκοντα και να κρατάει επαφή μαζί σας.

Το σχέδιο αυτό βασίζεται στις απόψεις των γονιών, των ειδικών και των επαγγελματιών στο χώρο της Έγκαιρης Παρέμβασης. Ευχαριστώ όλους τους συμμετέχοντες που συνέβαλλαν στο διάλογο μας.

Manfred Pretis

Συντονιστής προγράμματος Leonardo da Vinci EBIF

Graz, Ιούνιος 2006

Περιεχόμενα

---

1. Θεωρητική προσέγγιση	5
1.1. Υπόβαθρο	5
1.2. Εστιάζοντας στο θέμα της επαγγελματικής εκπαίδευσης	7
1.3. Φυλετική ενσωμάτωση	9
1.4. Η επικοινωνία ως βάση	10
1.5 Ορολογία	11
1.6 Εγκυρότητα του Προγράμματος Σπουδών	11
1.7 Βασικό μοντέλο του Προγράμματος Σπουδών	12
1.8 Αναγκαίες προϋποθέσεις για την εκπαίδευση στο χώρο της Ε.Π.	15
1.9 Βασικές υποθέσεις	16
2. Μέθοδος	23
2.0 Περίληψη	23
2.1 Δείγμα	24
2.2 Διαδικασία	25
2.2.1 Ομάδα στόχου: Ορισμός βασικών περιοχών	25
2.2.2 Ημι-δομημένες συνεντεύξεις	25
2.2.3 Διαδικασία ομαδοποίησης	25
2.2.4 Ανατροφοδότηση από ειδικούς	26
2.3 Εργαλείο	26
2.4 Στατιστική ανάλυση	28
3. Αποτελέσματα	29
3.1 Βασικές Περιοχές: αποτελέσματα από την ομάδα στόχου (Φεβρουάριος 2005)	29
3.1.1 Βασικές περιοχές που σχετίζονται με τη διαδικασία της Ε.Π. (1-4)	29
3.1.2 Βασική περιοχή 5: Προσωπικές δεξιότητες	29
3.1.3 Βασική περιοχή 6: ειδικές λειτουργικές δεξιότητες	30
3.2 Αποτελέσματα συνεντεύξεων	30
3.2.1 Βασική περιοχή “αναγνώριση/ανίχνευση”	30
3.2.2 Βασική περιοχή “συνεργασία με την οικογένεια”	31
3.2.3 Βασική περιοχή “ομαδική εργασία”	32
3.2.4 Βασική περιοχή “μέθοδοι εξατομικευμένης παρέμβασης”	33
3.2.5 Προσωπικές δεξιότητες	35
3.2.6 Ειδικές λειτουργικές δεξιότητες	36
3.2.7 Πρακτική Εφαρμογή και Κλινική Άσκηση	36
3.2.8 Συνολικά αποτελέσματα	36
3.3 Ομαδοποιώντας τις απαντήσεις – σχετικά περιεχόμενα των βασικών περιοχών	37
3.4 ECTS – ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ σύστημα μεταφοράς διδακτικών μονάδων	43
4. Το Πρόγραμμα Σπουδών	44
4.1 Βασική ΠΕΡΙΟΧΗ: αναγνώριση / ανίχνευση 20-30 ECTS	44
4.2. ΒΑΣΙΚΗ περιοχή: επαφή ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ 15-20 ECTS	53
4.3. Βασική περιοχή: ΟΜΑΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ 5-10 ECTS	58
4.4. Βασική ΠΕΡΙΟΧΗ: εξατομικευμένες ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 20 ECTS	63
4.5. Βασική ΠΕΡΙΟΧΗ: συγκεκριμένες ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ δεξιότητες 5-10 ECTS	68
4.6. ΒΑΣΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ: ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ δεξιότητες 10 ECTS	72
4.7. Βασική ΠΕΡΙΟΧΗ: ΠΡΑΚΤΙΚΗ εφαρμογή 20 ECTS	74
4.8. ΕΠΠΡΟΣΘΕΤΟ: ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ 20 ECTS	75

5. Μελλοντικές προοπτικές	76
6. Αναφορές.....	77
7. Παραρτήματα	79

1. Θεωρητική προσέγγιση

1.1. Υπόβαθρο

Με βάση το εννοιολογικό πλαίσιο του Sozial-und Heilpädagogisches Forderungsinstitut Steiermark (www.shfi.at) και προηγούμενες απόπειρες (Πρόγραμμα Helios, Ευρυδίκη (www.eurlyaid.net), Ευρωπαϊκός Φορέας www.european-agency.org) η ομάδα εργασίας EBIFF συγκέντρωσε και συνόπισε τις βασικές έννοιες που σχετίζονται με την επαγγελματική εκπαίδευση για την Έγκαιρη Παρέμβαση σε παιδιά Βρεφικής και Προσχολικής Ηλικίας (=Ε.Π.).

Σύμφωνα με μια αυξανόμενη απόδειξη και μια ευρύτερη ομοφωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων ομάδων (γονείς, ειδικοί, οικονομικοί φορείς, ερευνητές) ότι, παρά την ετερογένεια και την διαφορετικότητα των συστημάτων Ε.Π., των μεθόδων ανίχνευσης, των υποδομών της πρώτης επαφής, του συντονισμού των εμπλεκόμενων φορέων, του αυξανόμενου αριθμού των παιδιών που παρακολουθούνται ή κέντρων κλπ, βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της συζήτησης σημαντικές προκλήσεις που αφορούν συγκρίσιμες πρακτικές και πρότυπα. Δεν θα πρέπει να αναμένεται ομοιομορφία (Guralnick 2005a), ούτε αυτό επιδιώκεται—στο Ευρωπαϊκό πλαίσιο, όμως τουλάχιστον θα πρέπει να παρέχεται δυνατότητα σύγκρισης ειδικά σε ό,τι αφορά τις σημαντικές προκλήσεις στην επαγγελματική εκπαίδευση.

Εάν ακολουθήσουμε την έκθεση Helios (1996), η Έγκαιρη Παρέμβαση μπορεί να περιγραφεί από τις ακόλουθες προκλήσεις:

- Την εργασία μέσα σε και μαζί με διαφορετικά αλληλοεπιδρώμενα συστήματα (παιδί, οικογένεια, αδέρφια, γιαγιάδες και παππούδες, εμπλεκόμενοι ειδικοί και άλλοι σημαντικοί) σε σχέση με την οικολογική θεωρητική προσέγγιση (Bronfenbrenner 1979).
- Την επικέντρωση σε οικογένειες στο πλαίσιο μιας αναπτυξιακής προοπτικής (Guralnick 2005a).
- Την εργασία με οικογένειες που έχουν διαφορετικές αξίες, είτε πρόκειται για οικογένειες με κοινωνικά μειονεκτούμενο υπόβαθρο, είτε πρόκειται για μετανάστες.

- Την εργασία μέσα σε και προς σε ένα περιβάλλον που ευνοεί την κοινωνική ένταξη (Guralnick 2005b), ιδιαίτερα λαμβάνοντας υπόψη την ένταξη του παιδιού με ειδικές ανάγκες σε ομάδες συνομηλίκων.
- Την εργασία που βασίζεται στη σχέση και στις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των σημαντικών παραγόντων (Sameroff & Chandler 1975).
- Το να υποστηρίζει κάποιος τις οικογένειες «γενικά» σε σχέση με διαφορετικά θέματα (πληροφόρηση, αντιμετώπιση, φροντίδα του παιδιού, οικονομικά θέματα κλπ) και αφετέρου ως «ειδικός» σε σχέση με τις διαφορετικές αναπηρίες (π.χ. γνωρίζοντας τις 750 γενετικές διαταραχές που σχετίζονται με τη νοητική καθυστέρηση ή τις αναπτυξιακές αναπηρίες ; Bailey & Powell 2005, 170).
- Την εργασία σε διεπιστημονικά πλαίσια (Carpenter & Russell 2005, Pretis, 2001).

Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι ο Guralnick (2005) προειδοποιεί ότι εξαιτίας της πολυπλοκότητας των επαγγελματικών προκλήσεων, η εργασία στην Έγκαιρη Παρέμβαση μπορεί να καταβάλλει ακόμα και τους πιο αφοσιωμένους επαγγελματίες.

Η συζήτηση σχετικά με την ποιότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης προέκυψε στην Ευρώπη κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων, έπειτα από την εφαρμογή και την καθιέρωση του θεσμού της Ε.Π., τουλάχιστον στην Δυτική Ευρώπη, ακολουθώντας τα χαρακτηριστικά της διαθεσιμότητας, της εγγύτητας, της παροχής υπηρεσιών, της διεπιστημονικότητας και της ποικιλότητας των υπηρεσιών (Ευρωπαϊκός Φορέας, 2005). Παρατηρούμε ότι η Ε.Π. βοηθά ένα ποσοστό ανάμεσα στο 2 με 7% όλων των παιδιών για κάθε έτος γεννήσεων, ακόμα κι αν οι πραγματικοί ρυθμοί πρώτης επικοινωνίας μπορούν να είναι χαμηλότεροι, λόγω προβλημάτων συντονισμού, φόβου στιγματισμού, ή απλώς της νοοτροπίας του «περίμενε και θα δούμε» (Gilliam et al. 2005).

Βασίζουμε τις ευρωπαϊκές μας προσπάθειες στην βασική υπόθεση ότι μια βελτιωμένη (συγκρίσιμη) κατάσταση επαγγελματικής εκπαίδευσης επιδεικνύει θετικές επιπτώσεις στα αποτελέσματα της Έγκαιρης Παρέμβασης.

1.2. Εστιάζοντας στο θέμα της επαγγελματικής εκπαίδευσης

Μία από τις θέσεις του Peterander (2005) είναι ότι ο υψηλός βαθμός επαγγελματισμού μεταξύ των ειδικών στην ατομική και ομαδική θεραπεία είναι απαραίτητος για να είναι αποτελεσματική η εργασία. Ο Pretis (1998) θα μπορούσε να καταδείξει μια σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στην εξειδίκευση της επαγγελματικής εκπαίδευσης των ειδικών και στα αντιλαμβανόμενα αποτελέσματα της εργασίας τους για παιδιά με Σύνδρομο Down. Από την άλλη μεριά, τα εμπειρικά δεδομένα υποδεικνύουν ότι υπάρχει μια σημαντική απόκλιση σε σχέση με τη γνώμη του κάθε ειδικού. Οι αμφιλεγόμενες προκλήσεις της Ε. Π. είναι αρκετά προφανείς: καλύτερη ποιότητα, περισσότερη εκπαίδευση, αλλά λιγότεροι πόροι: από τη μια, η αύξηση του επαγγελματισμού και από την άλλη, η ελάττωση του κόστους των υπηρεσιών από την πολιτεία.

Παρ'όλα αυτά μια κοινή βάση στην Ε.Π. θεωρείται ως μια παράμετρος για να διασφαλιστεί η ποιότητα των υπηρεσιών ακόμα και αν έχουν υπάρξει μόνο λίγες προσπάθειες στην Ευρώπη: δείτε την κατάσταση στην Ισπανία όπως περιγράφεται από τους Arizcum, Gutiez και Ruiz (προσωπικό αντίγραφο), τα 3 εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Αυστρία ή την πρόσφατη εθνική στρατηγική στη Μ. Βρετανία.

Βασισμένη σε μακρές συζητήσεις στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών ομάδων εργασίας (Ευρυδίκη, Ευρωπαϊκός Φορέας) μια κοινή βάση θα πρέπει να ανταποκρίνεται σε 5 βασικά κριτήρια:

α) να αντιπροσωπεύει ένα πλαίσιο εργασίας

Το πρόγραμμα σπουδών προτείνει βασικές περιοχές και σχετικά περιεχόμενα συνεπώς επιτρέπει τη διαφορετικότητα των εθνικών ιδιοσυγκρασιών π.χ. σε σχέση με την διδασκαλία ή την ορολογία.

β) να σέβεται τις υπάρχουσες προσπάθειες εκπαίδευσης της κάθε χώρας

Δεν στοχεύει στην δημιουργία ενός νέου τύπου επαγγέλματος αλλά στη συμπλήρωση της εκπαίδευσης με στόχο μια κοινή Ευρωπαϊκή προοπτική.

γ) να σέβεται και να συμπεριλαμβάνει τη βασική επαγγελματική εκπαίδευση και ταυτότητα

Οι ειδικοί θα πρέπει να είναι θα πρέπει να είναι σε θέση να συμπληρώνουν την προσωπική τους επαγγελματική εκπαίδευση και ταυτότητα (σε σχέση με τον ατομικό τους φάκελο εκπαίδευσης, πχ., ως ιατρός, ψυχολόγος, ειδικός παιδαγωγός, λογοθεραπευτής, εργοθεραπευτής, νοσηλεύτης, κοινωνικός λειτουργός) έχοντας ως προσανατολισμό κοινές βασικές προϋποθέσεις για την εργασία στην Ε.Π.

δ) να επιτρέπει στο έπακρο την ικανότητα ανταλλαγής απόψεων

Η αντιστοίχιση του περιεχομένου της προσωπικής εκπαίδευσης θα πρέπει να αξιολογηθεί για να εξασφαλίσουμε 1) την προσωπική (κυρίως) υψηλά εξειδικευμένη επαγγελματική εκπαίδευση και 2) την κοινή βάση. Δεν είναι στόχος μας ο κάθε ειδικός να γνωρίζει τα πάντα στον τομέα της Ε.Π. αλλά το να έχει κάθε εξειδικευμένος επαγγελματίας βασικές γνώσεις για τις βιο-ψυχο-κοινωνικές ολιστικές διεργασίες που αξιολογούνται ως σχετικές. Μια μεγάλη πρόκληση που θα συναντήσουν όσοι εφαρμόσουν το αναλυτικό πρόγραμμα του EBIFF σε προγράμματα κατάρτισης θα είναι – εκτός από τα κοινά βασικά μαθήματα για όλους τους επαγγελματίες – και η προσθήκη μερικών άλλων ανάλογα με τις ατομικές ανάγκες των συμμετεχόντων. Η χρήση ODL και οι προσαρμογές ανάλογα με τις ευρωπαϊκές πολιτικές θα μπορού

σαν να αποτελέσουν μελλοντικούς τρόπους επίλυσης αυτών των προβλημάτων.

1.3. Φυλετική ενσωμάτωση

Ειδικά στο χώρο της Έγκαιρης Παρέμβασης η φυλετική ενσωμάτωση θα πρέπει να λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη τόσο για τους ειδικούς που εμπλέκονται, όσο και για τους καταναλωτές των υπηρεσιών, ειδικά τους γονείς. Θα πρέπει να τονιστούν δύο απόψεις:

α. Η πλειοψηφία των ειδικών που εργάζονται στην Έγκαιρη Παρέμβαση είναι γυναίκες, και θα πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι η εργασία με μικρά παιδιά και οικογένειες στο χώρο των κοινωνικών επαγγελμάτων ακόμα είναι πρωταρχικά ένας τομέας των γυναικών επαγγελματιών. Στο πλαίσιο αυτό η φυλετική προσέγγιση θα πρέπει να δώσει έμφαση στις συνθήκες εργασίας των γυναικών (για παράδειγμα, στην Αυστρία σχετικά με τις κινητές υπηρεσίες αναφορικά με τις μετακινήσεις από τόπο σε τόπο, τις καιρικές συνθήκες τον χειμώνα, τις συνθήκες υγιεινής των οικογενειών ή παράγοντες που έχουν να κάνουν με τη μεταφορά των παιδιών).

β. Από την άλλη, αυτή η συγκέντρωση μεγάλου αριθμού γυναικών – επαγγελματιών φαίνεται να διαιωνίζει την κατάσταση όταν ο τομέας της εκπαίδευσης (συμπεριλαμβανομένων των παιδικών σταθμών, του νηπιαγωγείου και του σχολείου) κυριαρχείται από τις γυναίκες, δημιουργώντας πιθανά συγκεκριμένες προκαταλήψεις που σχετίζονται με την ικανότητα ανατροφής των βρεφών όπως περιγράφεται από τον Pretis, 2001. Επιπλέον, μπορεί, ορισμένες φορές, να κάνει ιδιαίτερα δύσκολη τη συνεργασία με τους πατέρες. Μέχρι τώρα, δεν είναι ξεκάθαρο, σε ένα κοινωνικό-πολιτικό επίπεδο, τι επιπτώσεις μπορεί να έχει στο εκπαιδευτικό σύστημα των πρώτων χρόνων της ζωής των παιδιών και στην κοινωνικοποίηση των μικρών παιδιών ο μεγάλος αριθμός γυναικών επαγγελματιών. Από την άλλη, και από την άλλη οπτική, επειδή κυρίως οι μητέρες είναι αυτές που συνεργάζονται με τους ειδικούς της Ε.Π. υπάρχει ο κίνδυνος οι γυναίκες ειδικοί να συνεργάζονται με τις μητέρες για τα θέματα ανατροφής ενός παιδιού με ειδικές ανάγκες. Δεν προκαλεί απορία ότι θα έπρεπε να υπάρχει, ως ένας θετικός στόχος διάκρισης, περισσότερος συνυπολογισμός των πατέρων (Carpenter) ή περισσότερη προώθηση της επαγγελματικής δραστηριότητας ώστε να υπάρχουν άντρες ειδικοί στο χώρο της Έγκαιρης Παρέμβασης. Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις δύο μείζονος σημασίας οπτικές για τη φυλετική ενσωμάτωση, το Πρόγραμμα Σπουδών –ακόμα κι αν δεν αναφέρεται ειδικά στις ενότητες και τα περιεχόμενα- θα πρέπει να δίνει έμφαση στις συνθήκες εργασίας των γυναικών στο χώρο της Ε.Π., και να συμπεριλαμβάνει περισσότερους άντρες επαγγελματίες στα εκπαιδευτικά προγράμματα και περισσότερους πατέρες στις διαδικασίες

υποστήριξης και συμβουλευτικής. Συνεπώς, η φυλετική ενσωμάτωση θα πρέπει να θεωρείται ως μία μόνιμη διαδικασία συλλογισμού μέσα σε όλες τις ενότητες και τα περιεχόμενα, αφού είναι πιθανό να είναι παρών σε όλα τα στάδια της διαδικασίας της Έγκαιρης Παρέμβασης.

Από την άλλη, υπάρχει μια τρίτη άποψη που θα έπρεπε να αναφερθεί. Παρ' όλες τις δύο αυτές οπτικές (ότι οι περισσότεροι ειδικοί στον χώρο είναι γυναίκες και ότι κυρίως οι μητέρες είναι που συνεργάζονται) η πλειονότητα των παιδιών στα κέντρα της Ε.Π. είναι αγόρια. Μπορούμε να παρατηρήσουμε μια στατιστική αναλογία της τάξης του ενός με δύο τρίτων για αγόρια στα κέντρα Ε.Π. Οι λόγοι για την αναλογία αυτή βρίσκονται ακόμα υπό συζήτηση. Μέχρι τώρα έχουν συζητηθεί μέσα σε αυτό το πλαίσιο οι παράγοντες της βιολογικής ευαλωτότητας και των διαφορετικών τύπων συμπεριφοράς.

1.4. Η επικοινωνία ως βάση

Η επικοινωνία προς τους γονείς όταν διακατέχεται από σεβασμό, είναι ξεκάθαρη και προσανατολισμένη (Pretis 2001), ανεξάρτητα από τις ειδικές θεραπευτικές τεχνικές μέσα στο πλαίσιο της Ε.Π. , αποτελεί την πραγματική βάση πάνω στην οποία εργάζονται οι ειδικοί της Ε.Π. μαζί με τους γονείς και/ή τα παιδιά. Στο πλαίσιο της εργασίας με τους γονείς αυτές οι ικανότητες επικοινωνίας θα βασιστούν στην λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία, όπως η γλώσσα του σώματος, κλπ. Ειδικά σε ό,τι αφορά την επικοινωνία με μικρά παιδιά, η συναισθηματική σχέση, η θετική μη λεκτική συμπεριφορά και επαφή αποτελούν βασικές προϋποθέσεις σε αυτό τον ευαίσθητο διαπροσωπικό χώρο. Συνεπώς, η επικοινωνία και η επαφή με γονείς και παιδιά είναι ένα ενοποιητικό μέρος όλων των ενοτήτων και των βασικών περιοχών, αφού όλη η γνώση και οι ικανότητες των ειδικών αντανακλώνται στην συμπεριφορά και την επικοινωνία προς τους γονείς, τα παιδιά ή τους άλλους ειδικούς. Όπως η οπτική της φυλετικής ενσωμάτωσης, η επικοινωνία και η επαφή μπορούν να θεωρηθούν ως μία κόκκινη γραμμή που διατρέχει όλες τις βασικές περιοχές και όλα τα περιεχόμενα.

1.5 Ορολογία

Το παιδί και η οικογένεια θεωρούνται μια ενεργή ολιστική ενότητα μέσα στο πλαίσιο αμοιβαίων συναλλαγών με το περιβάλλον με το οποίο σχετίζονται. Δυστυχώς –στην περιγραφή του Προγράμματος Σπουδών μας – έπρεπε να ακολουθήσουμε ένα «σειριακό σχήμα» για τις διαφορετικές βασικές περιοχές και τα συναφή τους περιεχόμενα για το παιδί και την οικογένεια (δηλ. τη μία μετά την άλλη), λαμβάνοντας υπόψη μας ότι σε κάθε στιγμή της διαδικασίας της Ε.Π. όλες οι απόψεις σε σχέση με ένα βιο-ψυχο-κοινωνικό μοντέλο **είναι παρούσες την ίδια στιγμή**. Η γλώσσα και ο λεπτομερής σχεδιασμός μπορεί να εμπλέκει εικόνες κατακερματισμού της πολύπλοκης διαδικασίας της Ε.Π. χωρίς όμως να υπάρχει τέτοια πρόθεση από την ομάδα εργασίας, και ούτε οι κατακερματισμένες προσεγγίσεις της Ε.Π. αναπαριστούν την βασική μας φιλοσοφία.

Καθώς ειδικοί από διαφορετικούς επαγγελματικούς χώρους (ιατρική, ψυχολογία, παιδαγωγική, κοινωνική εργασία, κλπ.) ενεπλάκησαν στην διαδικασία σχεδιασμού του Προγράμματος Σπουδών, ήρθαμε επίσης αντιμέτωποι με ζητήματα ορολογίας.

Υπήρξε μια ζωντανή συζήτηση μέσα στην ομάδα εργασίας σχετικά με την χρησιμοποιούμενη «ορολογία». Βασική μας πρόθεση είναι να χρησιμοποιούμε πολιτικά ορθούς όρους δίχως να διατρέχουμε τον κίνδυνο του στιγματισμού. Όμως –επίσης βασιζόμενοι σε εθνικές και επαγγελματικές παραδόσεις- ιδιαίτερα σε σχέση με τους ιατρικούς όρους- δεν μπορούσε να αποφευχθεί μια ορισμένη τάση προς την «παθολογία».

1.6 Εγκυρότητα του Προγράμματος Σπουδών

Η Έγκαιρη Παρέμβαση σε Παιδιά Βρεφικής και Προσχολικής Ηλικίας είναι μία κυρίως εθελοντική υπηρεσία για ευάλωτα παιδιά και τις οικογένειές τους. Αυτός ο όρος περιλαμβάνει

- **Παιδιά με αναπηρίες**
- **Παιδιά που βρίσκονται σε κίνδυνο να αποκτήσουν μια αναπηρία**
- **Παιδιά που προέρχονται από κοινωνικά μειονεκτικό περιβάλλον, και**

- **Παιδιά που (παραδοσιακά) δεν «ανήκουν» στις προαναφερθείσες κατηγορίες (πχ, παιδιά με ADHD, παιδιά γονιών με ψυχιατρικές διαταραχές, παιδιά από οικογένειες μεταναστών)**

Αν και ένα μεγάλο μέρος του Προγράμματος Σπουδών ακόμα φαίνεται να επικεντρώνεται σε παιδιά με «ταξινομημένες» αναπηρίες, πρόθεσή μας είναι να συμπεριλάβουμε επίσης τον αυξανόμενο αριθμό των παιδιών που βρίσκονται σε «κίνδυνο» και να επικεντρώσουμε σε κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες.

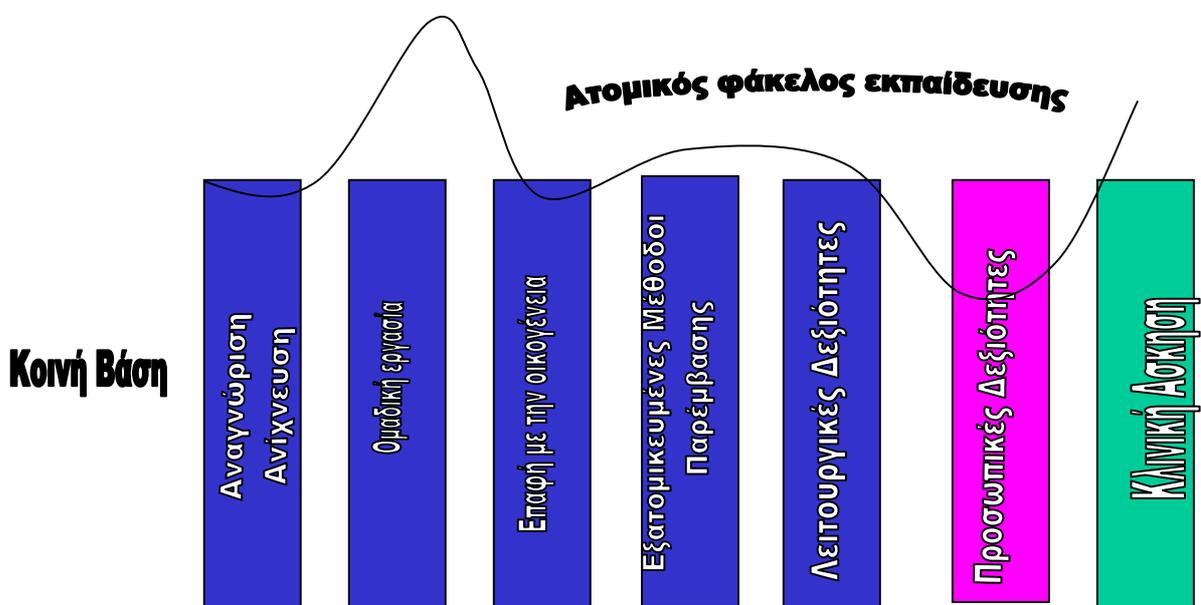
1.7 Βασικό μοντέλο του Προγράμματος Σπουδών

Καθώς η κατάρτιση στην Ευρώπη στο χώρο της Ε.Π. μπορεί να περιγραφεί ως ετερογενής (Dimona, 2005), ο κεντρικός στόχος του Προγράμματος Σπουδών είναι να υπάρχει μια κοινή βάση για τους ειδικούς που εργάζονται με παιδιά και τις οικογένειες τους.

Η κοινή βάση αντιπροσωπεύει ένα γενικό πλαίσιο γνώσεων με μαθησιακή κατεύθυνση, δεξιότητες και προσωπική ανάπτυξη. Αυτή η κοινή βάση μπορεί να θεωρηθεί ως η ελάχιστη ομοφωνία για το ποια γνώση και ποιες ικανότητες θεωρούμε ως απαραίτητες στο χώρο της Έγκαιρης Παρέμβασης. Η ακόλουθη προσέγγιση περιλαμβάνει:

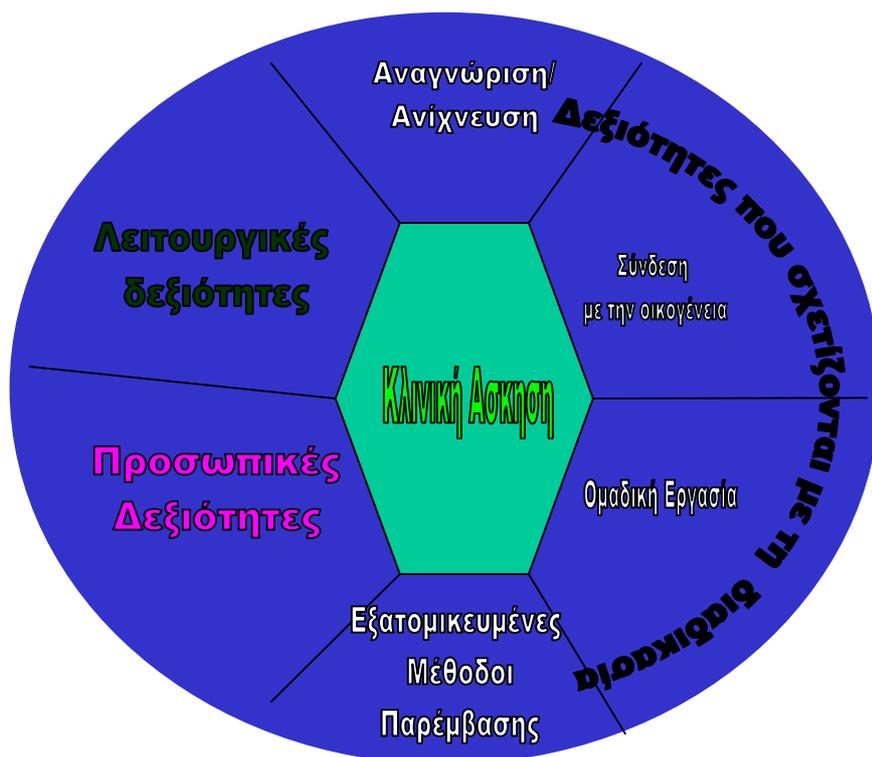
- **Βασικές δεξιότητες (κοινή βάση)** για την εργασία στο χώρο της Ε.Π. και
- Συμπληρωματικά περιεχόμενα τα οποία ο κάθε ειδικός μπορεί να αξιολογήσει ως απαραίτητα και ειδικά για το επαγγελματικό του/της πεδίο σε σχέση με έναν προσωπικό φάκελο εκπαίδευσης.

Γράφημα 1: Πιθανή σχέση μεταξύ της κοινής βάσης στην Ε.Π. και του ατομικού φακέλου εκπαίδευσης

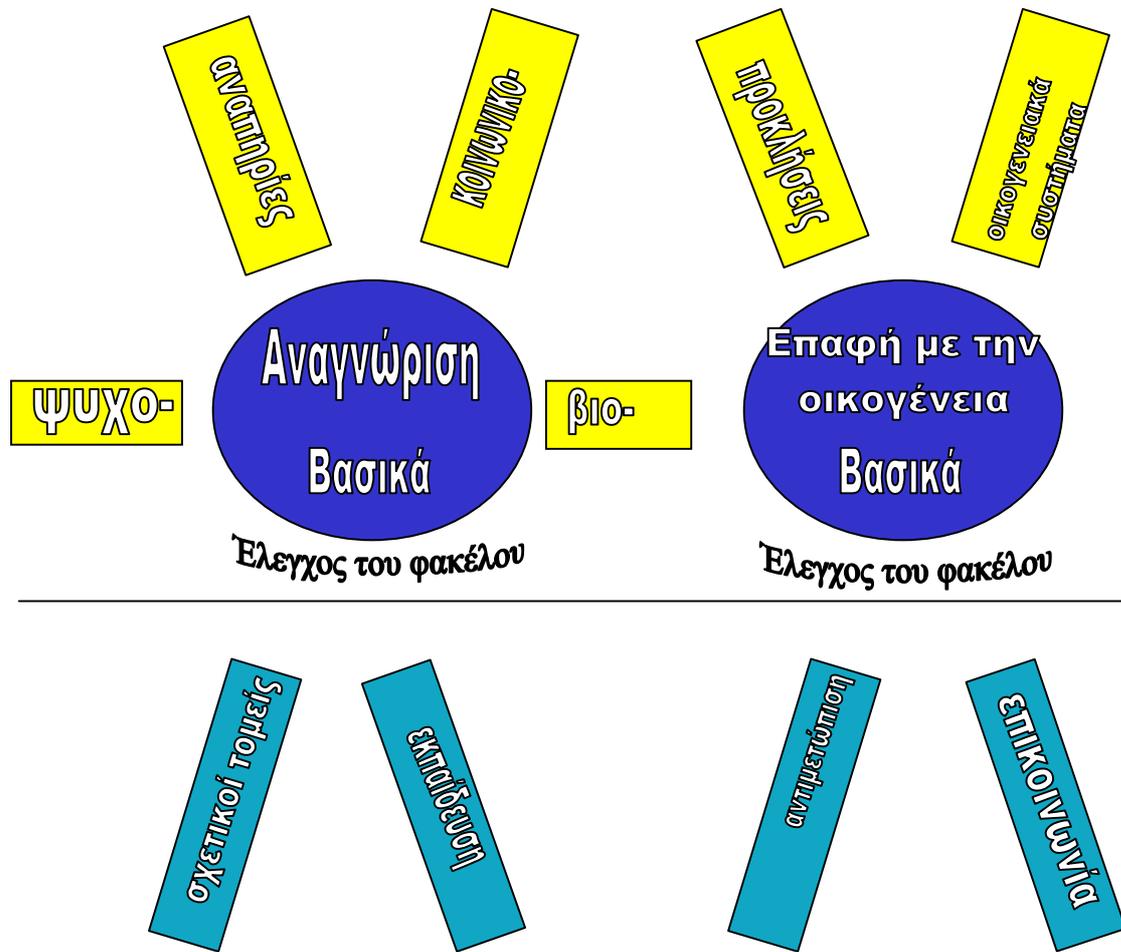

Η φιλοσοφία του Προγράμματος Σπουδών επικεντρώνεται σε μια **ολιστική προσέγγιση που προσανατολίζεται σε πόρους**. Το παιδί και η οικογένεια θεωρούνται ως ένας ενεργός εταίρος σε διαφορετικά περιεχόμενα και η Έγκαιρη Παρέμβαση στοχεύει στο να υποστηρίξει τις δυνατότητες και τις ικανότητες των ευάλωτων παιδιών και των γονιών τους, σε σχέση με διαφορετικά περιβάλλοντα: στο σπίτι μαζί με την οικογένεια, σε ένα Κέντρο Ε.Π. ή σε ευρύτερα κοινωνικά πλαίσια.

Γράφημα 2 : Η ολιστική προσέγγιση του Προγράμματος Σπουδών

Γράφημα 3: Η σχέση ανάμεσα στα βασικά και τα συμπληρωματικά περιεχόμενα σε σχέση με τον φάκελο εκπαίδευσης κάποιου

συμπληρωματικά ανοιχτά περιεχόμενα

ήδη υπάρχοντα στον ατομικό φάκελο

Πώς γίνεται κατανοητό το Γράφημα 3 ?

- α) Τα περιεχόμενα της **βασικής εκπαίδευσης** πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί από όλους τους ειδικούς που εργάζονται στο χώρο της Ε.Π. Αντιπροσωπεύουν τη κοινή βάση της Ε.Π.
- β) Τα **συμπληρωματικά περιεχόμενα εκπαίδευσης** μπορούν να θεωρηθούν ως προτάσεις που προέρχονται από την εμπειρία των ειδικών και ερευνητών στον χώρο. Το ποιο συμπληρωματικό περιεχόμενο θα πρέπει να επιλέγεται από τον ειδικό **εξαρτάται από τον ατομικό φάκελο εκπαίδευσης**: π.χ. ένας κοινωνικός λειτουργός στο χώρο της Ε.Π. είναι

πιθανό να επιλέξει τη βασική ιατρική ορολογία ή θεωρίες για την αναπηρία. Ένας νοσοκομειακός ιατρός είναι πιθανό να επιλέξει την «επικοινωνία», ένας ψυχολόγος τη γνώση σχετικά με την λογοθεραπεία, κλπ.

γ) Εφαρμόζεται ένα **εργαλείο** ελέγχου ανάμεσα στα βασικά περιεχόμενα και τις πιθανές συμπληρωματικές εκδοχές σε μία αποτίμηση, το ποιο συμπληρωματικό περιεχόμενο θα μπορούσε να είναι απαραίτητο σε κάθε ατομική περίπτωση.

1.8 Αναγκαίες προϋποθέσεις για την εκπαίδευση στο χώρο της Ε.Π.

Λαμβάνοντας υπόψη τα διαφορετικά επίπεδα του EQF (Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Επαγγελματικών Προσόντων), μπορεί να υποθεθεί ότι μία εκπαίδευση στην Ε.Π. βασίζεται –τουλάχιστον- στο **επίπεδο 6**. (δες τον συνημμένο πίνακα EQF).

Επιπλέον, καθώς αυτό το ερευνητικό έργο χρησιμοποιεί το **ECTS (Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς Διδακτικών Μονάδων)**, οι ειδικοί θα πρέπει να έχουν ένα **πρώτο βασικό πτυχίο στο ψυχο-κοινωνικό τομέα ή κάτι ισοδύναμο** (πχ. ειδική επαγγελματική εμπειρία στον τομέα)

Όπως επιδεικνύει η παρούσα ανάλυση των ειδικών που εργάζονται στο χώρο της Ε.Π. στην Ευρώπη, οι περισσότεροι από αυτούς επιδεικνύουν ακαδημαϊκή (το λιγότερο βασικού πτυχίου) εκπαίδευση, πχ. στη

Ψυχολογία	Ειδική Εκπαίδευση (συμπεριλαμβανομένων και των νηπιαγωγών)
Παιδαγωγική	Παραϊατρική (λογοθεραπεία, εργοθεραπεία, φυσιοθεραπεία)
Ιατρική	Άλλοι επαγγελματίες Υγείας (π.χ. νοσηλευτές)
Κοινωνική εργασία (συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών παιδαγωγών)	Ψυχοθεραπεία

ή άλλη ισοδύναμη.

Αν και –εξαιτίας εθνικών διαφορών- είναι δύσκολη μία σύσταση, θα πρέπει να αποτελεί στόχο για έναν ειδικό που εργάζεται στην Ε.Π. η απόκτηση ενός **μεταπτυχιακού διπλώματος**.

1.9 Βασικές υποθέσεις

Το αρχικό σχέδιο του Προγράμματος Σπουδών-EBIFF βασίζεται σε 4 βασικές υποθέσεις:

Υπόθεση εργασίας 1: Η εκπαίδευση στην Ε.Π. μπορεί να θεωρηθεί

- α) Σε σχέση με δεξιότητες που σχετίζονται με την διαδικασία και
β) Σε σχέση με ειδικές λειτουργικές δεξιότητες***

Οι δεξιότητες που σχετίζονται με την διαδικασία επικεντρώνονται στη διαδικασία της συνεργασίας με τις οικογένειες: Αυτό περιλαμβάνει π.χ.

- Το πώς να πραγματοποιηθεί η επαφή με τις οικογένειες
- Το πώς να αξιολογηθούν οι ανάγκες των οικογενειών
- Το πώς να σχεδιαστεί ένα πρόγραμμα παρέμβασης με την οικογένεια
- Το πώς να οργανωθεί η εργασία με το παιδί και την οικογένεια κατά την διάρκεια της παρέμβασης
- Το πώς να καταγραφεί και να εκτιμηθεί η όλη συνεργασία
- κλπ.

Οι ειδικές λειτουργικές δεξιότητες επικεντρώνονται πολύ περισσότερο στο πώς να λειτουργήσει ένας ειδικός μέσα σε μια ομάδα ή ένα Κέντρο Ε.Π.

- Το πώς να οργανώσει και να καθοδηγήσει ένα Κέντρο
- Το πώς να παρεμβαίνει όσον αφορά ειδικές ομάδες-στόχους (π.χ. το να είναι ειδικός για παιδιά με Σύνδρομο Down ή ένας ειδικός για παιδιά από κοινωνικά μειονεκτικό περιβάλλον...)
- κλπ.

Οι δεξιότητες που σχετίζονται με την διαδικασία ακολουθούν τη δομή της διεργασίας της Ε.Π. (ακόμα κι αν στην πραγματικότητα οι διεργασίες μπορούν επίσης να συμβαίνουν ταυτόχρονα: Pretis 2006).

Πίνακας 1: Η σχέση ανάμεσα στις δεξιότητες που σχετίζονται με τη διαδικασία και τις ειδικές λειτουργικές δεξιότητες

Η διαδικασία παρέμβασης	
Σχετιζόμενη με τη διαδικασία	Λειτουργική
<p>1. Ανίχνευση/Αναγνώριση ενός αναπτυξιακών αναγκών</p> <p>2. Επαφή με την οικογένεια (αξιολόγηση αναγκών και δυνατοτήτων, σχεδιασμός προγράμματος υποστήριξης με την οικογένεια)</p> <p>3. Η εργασία σε ομάδα (δημιουργία ομάδας γύρω από το παιδί)</p> <p>4. Ατομική παρέμβαση και αξιολόγηση</p>	<p>5. Ειδικές λειτουργικές δεξιότητες*</p> <p>(π.χ. το να είναι κανείς ειδικός σε παιδιά με ADHD, σε παιδιά μεταναστών, οικονομικός διαχειριστής, συντονιστής ομάδας...)</p>
<p>Συνεπώς η Ε.Π. προϋποθέτει</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p style="text-align: center;">Δεξιότητες που σχετίζονται με τη διαδικασία και λειτουργικές δεξιότητες</p>	

Η υπόθεση 1 ενσωματώνει δύο βασικές περιοχές της εκπαίδευσης:

- i. **δεξιότητες που σχετίζονται με τη διαδικασία** (αναγνώριση/ανίχνευση, επαφή με την οικογένεια, ομαδική εργασία, μέθοδοι παρέμβασης)
- ii. **ειδικές (λειτουργικές) δεξιότητες** που απαιτούνται για να λειτουργήσει ο ειδικός σε ένα κέντρο ή σε ομάδα-στόχο

Υπόθεση εργασίας 2: Προσωπικές Δεξιότητες

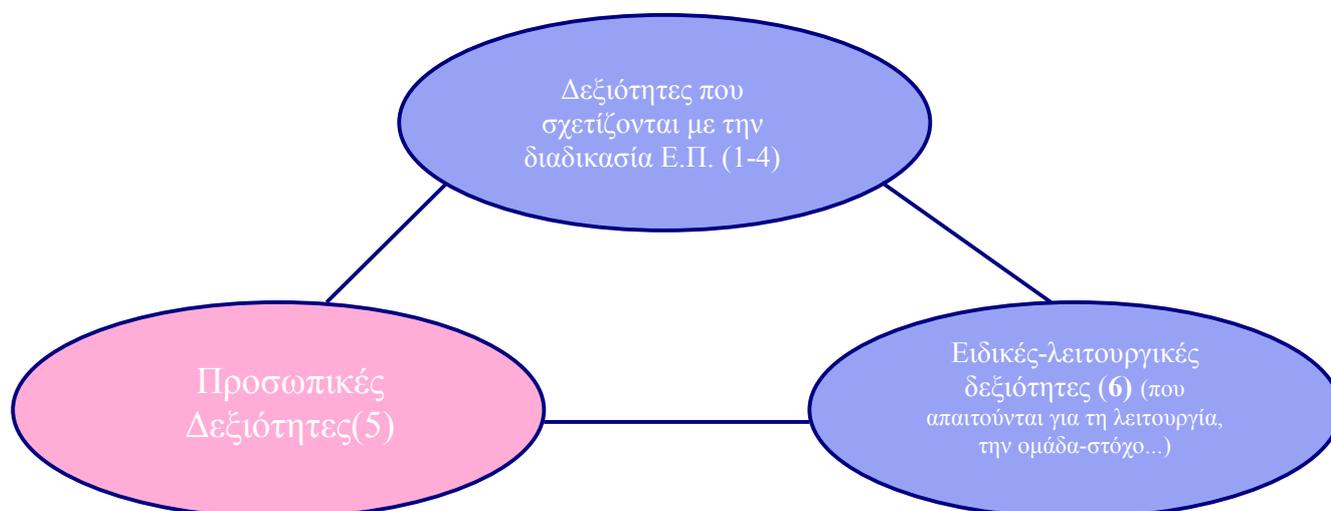
Εξαιτίας των προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Ε.Π., ένα Πρόγραμμα Σπουδών θα μπορούσε να δώσει έμφαση στις «Προσωπικές Δεξιότητες» (Pretis 2006), π.χ. αναστοχασμός, επικοινωνιακές δεξιότητες, ψυχική ισορροπία, ενεργοποίηση των δυνατοτήτων του εαυτού, κλπ. Η άποψη αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως αρκετά καινοτομική και έχει προκαλέσει συζητήσεις μέσα στην επιστημονική κοινότητα.

Πίνακας 2: Προσωπικές Δεξιότητες

Προσωπικές Δεξιότητες	Δομή της διαδικασίας παρέμβασης	
<p>Μπορούν να θεωρηθούν ως η βάση της εργασίας, επειδή η προσωπική σχέση με τον ειδικό θεωρείται ότι είναι κρίσιμης σημασίας.</p> <p>Λόγω της αλληλεπίδρασης άλλων δεξιοτήτων, θεωρείται ότι οι προσωπικές δεξιότητες που σχετίζονται με την Ε.Π. συσχετίζονται ισχυρά με την προσωπικότητα του ειδικού.</p>	<p>1. Ανίχνευση/Αναγνώριση</p> <p>2. Επαφή με την οικογένεια (αξιολόγηση αναγκών και δυνατοτήτων, σχεδιασμός προγράμματος υποστήριξης με την οικογένεια)</p> <p>3. Εργασία σε ομάδα (δημιουργία ομάδας γύρω από το παιδί)</p> <p>4. Ατομική παρέμβαση και αξιολόγηση</p>	<p>5. Ειδικές λειτουργικές δεξιότητες</p>
<p>Συνεπώς η Ε.Π. προϋποθέτει</p> <p>↓</p> <p>Δεξιότητες που σχετίζονται με την διαδικασία Ε.Π. (1-4) και λειτουργικές δεξιότητες (6)</p> <p>και</p> <p>Προσωπικές Δεξιότητες (5)</p>		

Η υπόθεση 2 ενσωματώνει την επαγγελματική κατάρτιση μέσα στην βασική περιοχή των **προσωπικών δεξιοτήτων**.

Γράφημα 5: Η αλληλεξάρτηση των σχετικών **βασικών περιοχών** στην επαγγελματική κατάρτιση ειδικών στην Ε.Π.

Υπόθεση 3: Πρακτική Εφαρμογή/Κλινική Άσκηση

Στο πλαίσιο της επαγγελματικής κατάρτισης η Ε.Π. προϋποθέτει «πρακτική εφαρμογή», συνεπώς η πρακτική μέσα στην εκπαίδευση θεωρείται μία *sine qua non* κατάσταση.

Πίνακας 3: Κλινική Άσκηση

Προσωπικές Δεξιότητες	Δομή της διαδικασίας παρέμβασης		Κλινική Άσκηση/Πρακτική Εφαρμογή
Μπορούν να θεωρηθούν ως η βάση εργασίας , επειδή η προσωπική σχέση με τον ειδικό θεωρείται ότι είναι κρίσιμης σημασίας. Λόγω της αλληλεπίδρασης άλλων δεξιοτήτων, θεωρείται ότι οι προσωπικές δεξιότητες που σχετίζονται με την Ε.Π. σχετίζονται ισχυρά με την προσωπικότητα του ειδικού.	1. Ανίχνευση/Αναγνώριση 2. Επαφή με την οικογένεια (αξιολόγηση αναγκών και δυνατοτήτων, σχεδιασμός προγράμματος υποστήριξης με την οικογένεια) 3. Η εργασία σε ομάδα (δημιουργία ομάδας γύρω από το παιδί) 4. Ατομική παρέμβαση και αξιολόγηση	5. Ειδικές λειτουργικές δεξιότητες	Οι δεξιότητες που σχετίζονται με την διαδικασία Ε.Π. και με τις προσωπικές δεξιότητες πρέπει να αποκτηθούν και να επικυρωθούν από την πρακτική άσκηση.

Συνεπώς η Ε.Π. προϋποθέτει

Δεξιότητες που σχετίζονται με την διαδικασία Ε.Π. (1-4) και λειτουργικές ικανότητες (6)

και

Προσωπικές Δεξιότητες (5) και

Πρακτική Εφαρμογή/Κλινική Άσκηση (7)

Υπόθεση 4: Συγκρισιμότητα του Προγράμματος Σπουδών

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών – EBIFF θα πρέπει να βασίζεται στις τρέχουσες ευρωπαϊκές τάσεις και θα πρέπει να επιτρέπει τη συγκρισιμότητα (μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε υπάρχουσες δομές ή παρόμοια προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης).

Προκειμένου να επιτραπεί η συγκρισιμότητα του Προγράμματος Σπουδών μέσα στο Ευρωπαϊκό πλαίσιο, εφαρμόζεται ένα σύστημα μέσα στο **Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Επαγγελματικών Προσόντων (EQF)**, το οποίο ακολουθεί ευρύτερες τάσεις μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η αντίληψη αυτή επικεντρώνεται στο «**Αποτέλεσμα Μάθησης**» που αναφέρεται στο τι ένας εκπαιδευόμενος αναμένεται να γνωρίζει, να κατανοεί και/ή να είναι σε θέση να εφαρμόσει, έπειτα από την ολοκλήρωση οποιασδήποτε μαθησιακής διαδικασίας ή στο τέλος της περιόδου εκπαίδευσης.

Αυτό περιλαμβάνει (**μοντέλο K-S-C**)

- α) **Γνώση** (να γνωρίζει σχετικά και να γνωρίζει πώς), σε σχέση με γνωστική ικανότητα που περιλαμβάνει τη χρήση θεωρίας και εννοιών, όπως επίσης και άτυπης γνώσης που αποκτάται εμπειρικά
- β) (να είναι σε θέση πραγματικά να κάνει) σε σχέση με **λειτουργική δεξιότητα**, εκείνα τα πράγματα τα οποία τα άτομα θα πρέπει να είναι σε θέση να κάνουν, όταν εμπλέκονται σε ένα συγκεκριμένο είδος εργασίας, εκπαίδευσης ή κοινωνικής δραστηριότητας, και
- γ) **Ευρύτερες προσωπικές δεξιότητες** (το να γνωρίζει πώς να καθοδηγήσει τον εαυτό του σε μια ειδική κατάσταση και η ηθική ικανότητα που περιλαμβάνει ορισμένες προσωπικές και επαγγελματικές αξίες).

Είναι σημαντικό (δες Γράφημα 6) ότι υπάρχει μια ισχυρή συσχέτιση ανάμεσα

- α) Στην **βασική περιοχή** «προσωπικές δεξιότητες» και
- β) Το ζήτημα της προώθησης των **ευρύτερων προσωπικών δεξιοτήτων μέσα στο πλαίσιο του μοντέλου K-S-C.**

Αυτό σημαίνει ότι θα βρείτε απόψεις **ευρύτερης προσωπικής προώθησης δεξιοτήτων** σε κάθε βασική περιοχή και περιεχόμενο και ότι υπάρχει μία καθορισμένη βασική περιοχή, η

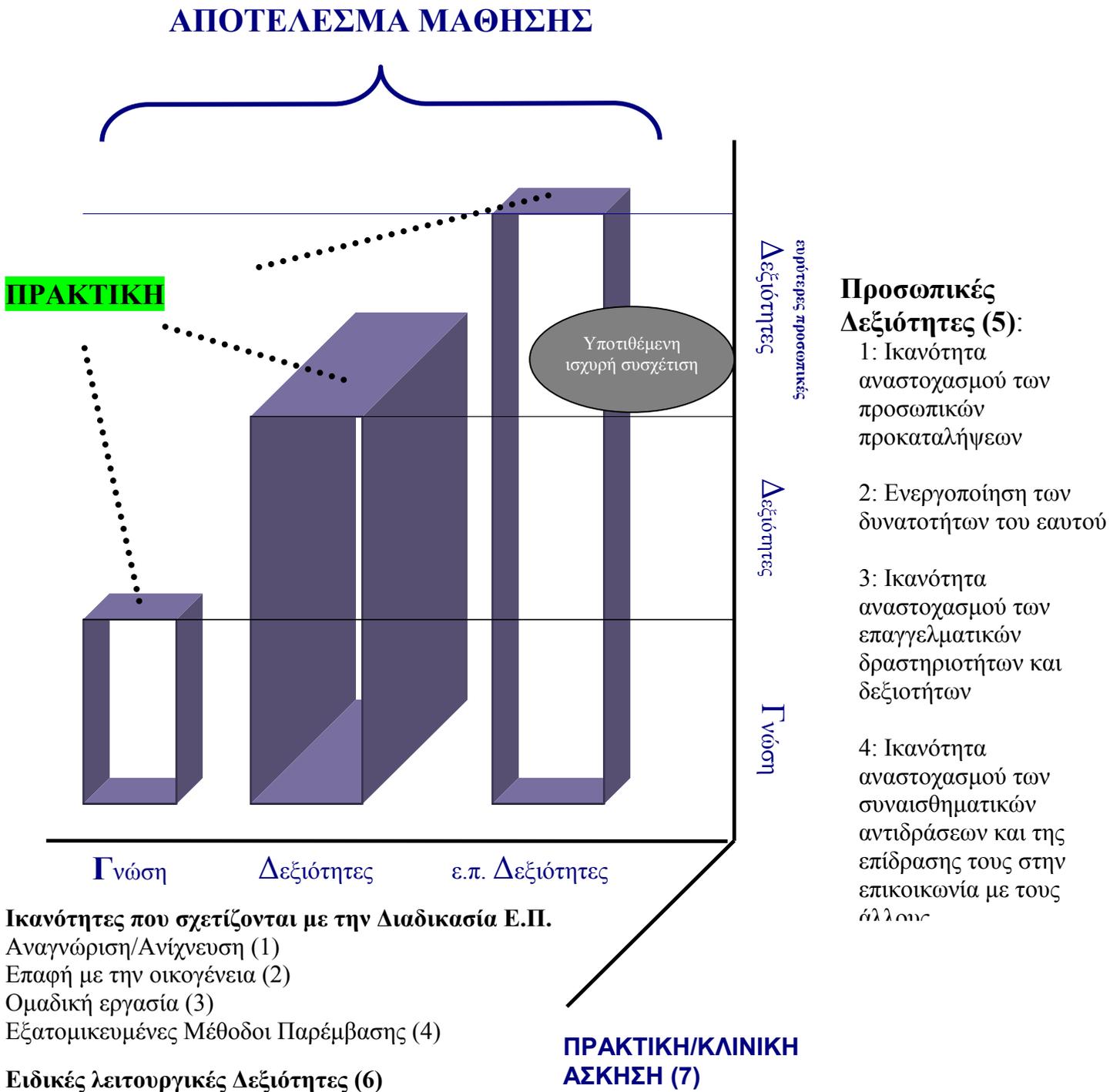
οποία ασχολείται ειδικά με το αυτό το θέμα –ακόμα κι αν τα περιεχόμενα ορισμένες φορές συσχετίζονται σε μεγάλο βαθμό.

Ορισμένες φορές δεν μπορεί να αποφευχθεί μία επικάλυψη των βασικών περιοχών, ειδικά όσον αφορά την βασική περιοχή «προσωπικές δεξιότητες» και την άποψη των «ευρύτερων προσωπικών δεξιοτήτων». Πώς μπορούμε να το εξηγήσουμε αυτό;

Λαμβάνουμε υπόψη ότι κάθε γνώση και εκπαίδευση δεξιοτήτων περιλαμβάνει επίσης απόψεις που συνδέονται με την προσωπικότητα κάθε ατόμου (εάν εγώ γνωρίζω το πώς να ακούω τους γονείς, θα μπορούσα επίσης να χρησιμοποιήσω αυτή τη γνώση σε άλλα πλαίσια σε σχέση με την ευρύτερη προσωπικότητα).

Από την άλλη, η δεξιότητα αυτή, του πώς να ακούς τους γονείς, θα σχετιστεί επίσης με κάποιες «προσωπικές δεξιότητες», όπως είναι για παράδειγμα «η ικανότητα αναστοχασμού των προσωπικών προκαταλήψεων σχετικά με την αναπηρία ή τα κοινωνικά μειονεκτούντα άτομα».

Γράφημα 6: Σύνδεση της βασικής περιοχής «Προσωπικές Δεξιότητες» με άλλες βασικές περιοχές συμπεριλαμβανομένων της αντίληψης της γνώσης, των δεξιοτήτων και των ευρύτερων προσωπικών δεξιοτήτων.

2. Μέθοδος

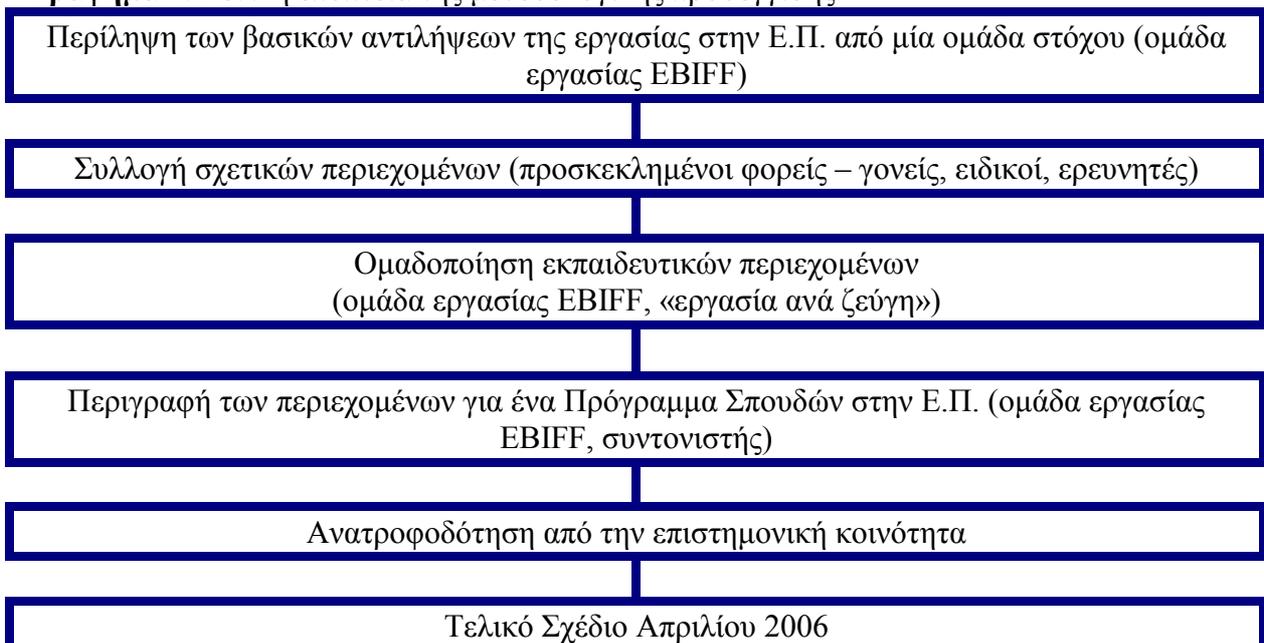
2.0 Περίληψη

Προκειμένου να συλλεχθεί εκτεταμένη πληροφόρηση για τις προϋποθέσεις της επαγγελματικής κατάρτισης και τις δεξιότητες που θα πρέπει να διδαχθούν περαιτέρω σε αυτούς που εργάζονται στην **Έγκαιρη Παρέμβαση**, σχεδιάστηκε μία ποιοτική συνέντευξη.

Ειδικοί στην Ε.Π. και γονείς από τις συμμετέχουσες χώρες απάντησαν σε συνεντεύξεις προκειμένου να σχεδιαστεί ένα κοινό πρόγραμμα της απαραίτητης γνώσης και των δεξιοτήτων που θα πρέπει να έχει «ένας ειδικός στην Ε.Π.».

Ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να αφιερώσουν λίγο χρόνο στο να προβληματιστούν πάνω στα θέματα της συνέντευξης να τα κρίνουν ως σχετικά ή μη, να σκεφτούν επιπλέον θέματα, που θεωρούν ότι σχετίζονται και θα πρέπει να συμπεριληφθούν. Αναλύθηκαν οι συχνότητες ορισμένων απαντήσεων που δόθηκαν και ομαδοποιήθηκαν τα σχετικά περιεχόμενα και θεματικές. Παράχθηκε, τέλος, ένα αρχικό σχέδιο Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών για την Επαγγελματική Εκπαίδευση Ειδικών στην Έγκαιρη Παρέμβαση σε παιδιά Βρεφικής και Προσχολικής Ηλικίας.

Γράφημα 7: Γενική εποπτεία της μεθοδολογικής προσέγγισης

2.1 Δείγμα

Η πρώτη εμπειρική μελέτη των συνεντεύξεων (σχετικά με τις βασικές περιοχές και συλλογή των συσχετιζόμενων περιεχομένων) πραγματοποιήθηκε από τις χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα - EBIFF και από άλλες συνεργαζόμενες χώρες. 117 συμμετέχοντες πήραν μέρος σε αυτές τις ημι-δομημένες συνεντεύξεις που έγιναν μέσω ερωτηματολογίου. Οι συμμετέχοντες ήταν από το Ηνωμένο Βασίλειο, την Εσθονία, την Αυστρία, την Ρουμανία, την Λιθουανία, την Ιταλία, τις ΗΠΑ, την Ελλάδα και την Γερμανία. Τα ημι-δομημένα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από 102 γυναίκες και 14 άντρες. Από αυτούς, οι 42 ήταν ειδικοί στην Έγκαιρη Παρέμβαση, 18 ήταν δάσκαλοι, 14 ψυχολόγοι και 11 ήταν εκπαιδευτές. Επιπλέον, ήταν 9 γονείς και άλλοι. Τα ερωτηματολόγια δόθηκαν από τους εκπροσώπους – συντονιστές κάθε χώρας ή στάλθηκαν σε Κέντρα Ε.Π..

Η δεύτερη δειγματοληψία σχετικά με τη δεύτερη φάση της διαδικασίας ανάλυσης (ομαδοποίηση των περιεχομένων που περιγράφηκαν μέσω των ημι-δομημένων συνεντεύξεων) υλοποιήθηκε από τους ίδιους τους συνεργάτες του προγράμματος EBIFF: S.I.N.N (Γκρατζ, Αυστρία), SHFI (Γκρατζ, Αυστρία), 3s (Βιέννη, Αυστρία), VINCO (Karfenberg, Αυστρία), Πανεπιστήμιο της Λιέγης (Λιέγη, Βέλγιο), Πανεπιστήμιο Ramon Llull (Βαρκελώνη, Ισπανία), Πανεπιστήμιο Πατρών (Πάτρα, Ελλάδα), Κέντρο Υποστήριξης παιδιών (Αθήνα, Ελλάδα), Πανεπιστήμιο Siauliai (Siauliai, Λιθουανία), Casa di Cura (Ρώμη, Ιταλία), Ίδρυμα Η (Βουκουρέστι, Ρουμανία), AOZPO-SR, (Μπρατισλάβα, Σλοβακία) Παιδαγωγική Σχολή του Ταλίν (Ταλίν, Εσθονία), Romconsult (Βουκουρέστι, Ρουμανία). Κάθε εκπρόσωπος ήταν υπεύθυνος για την ομαδοποίηση ενοτήτων και περιεχομένων που προέκυψαν από τα ερωτηματολόγια και για την σύνδεση τους με τις βασικές περιοχές του Προγράμματος Σπουδών της Ε.Π.

Η τρίτη φάση της ανάλυσης περιελάμβανε την ανατροφοδότηση της επιστημονικής κοινότητας (n=47). Αυτή η ανατροφοδότηση συγκεντρώθηκε κυρίως μέσω internet και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και προερχόταν από ειδικούς – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ε.Π. και τη διεθνή κοινότητα για την Ε.Π.

2.2 Διαδικασία

2.2.1 Ομάδα στόχου: Ορισμός βασικών περιοχών

Στο πλαίσιο μιας συνάντησης εργασίας στο Γκρατζ, τον Φεβρουάριο του 2005, η ομάδα του EBIFF – βάσει μιας πρότασης του συνεργάτη μας J.J. Detraux – πρότεινε να προσεγγίσει το ζήτημα του Προγράμματος Σπουδών ακολουθώντας τις βασικές διεργασίες της Ε.Π. με τους γονείς και το παιδί:

Γράφημα 8: Βασικές διεργασίες-κλειδιά στην Ε.Π.

2.2.2 Ημι-δομημένες συνεντεύξεις

Το επόμενο βήμα ανάλυσης (ημι-δομημένη συνέντευξη) πραγματοποιήθηκε μεταξύ Μαΐου και Σεπτεμβρίου 2005 στις προαναφερθείσες ευρωπαϊκές χώρες. Οι ίδιοι οι συμμετέχοντες – εταίροι του EBIFF ζήτησαν από σχετικούς φορείς και ιδρύματα να συμπληρώσουν το ημι-δομημένο ερωτηματολόγιο.

2.2.3 Διαδικασία ομαδοποίησης

Το τρίτο μέρος της ανάλυσης (ομαδοποίηση των περιεχομένων) έγινε με την μέθοδο της προσέγγισης «εργασίας ανά ζεύγη». Αυτό σημαίνει ότι κάθε εταίρος είχε έναν συνεργάτη που βοηθούσε στην ομαδοποίηση και την ανάλυση των εμπειρικών δεδομένων.

2.2.4 Ανατροφοδότηση από ειδικούς

Το τέταρτο βήμα της ανάλυσης πραγματοποιήθηκε από τον Ιανουάριο έως τον Μάρτιο 2006, βασισμένο κυρίως σε επαφές μέσω του Διαδικτύου.

2.3 Εργαλείο

Το εργαλείο του πρώτου βήματος της ανάλυσης ήταν ένα ημι-δομημένο ερωτηματολόγιο που συμπληρωνόταν σε ένα φύλλο χαρτί με μολύβι (δες παράρτημα), το οποίο επικεντρωνόταν πρωταρχικά σε δύο θέματα

α) Μία εκτίμηση του βαθμού κατά τον οποίο ορισμένες βασικές περιοχές που είχαν οριστεί από την ομάδα του EBIFF θεωρούνταν ως σχετικές για τις επαγγελματική εκπαίδευση στην Ε.Π. Οι συμμετέχοντες εκτίμησαν εάν τα περιεχόμενα ήταν σχετικά ή μη σχετικά και σχολίασαν την σχετικότητα των περιγραφόμενων βασικών περιοχών (δες Γράφημα 3).

β) Επιπλέον, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν για το ποια περιεχόμενα σχετίζονταν γι' αυτούς με τις ανωτέρω αναφερθείσες βασικές περιοχές. Οι ερωτήσεις αυτές ήταν ανοιχτές στο να συμπληρωθούν από τους συμμετέχοντες. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες στο πλαίσιο αυτού του οδηγού ημι-δομημένης συνέντευξης ρωτήθηκαν για το εάν έλειπαν ορισμένα σημαντικά θέματα.

Γράφημα 9: Παράδειγμα ενός μέρους του ερωτηματολογίου

I. ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ:

Θεωρείτε τα ακόλουθα θέματα που αναφέρονται σε γνώσεις –και ικανότητες ως προϋποθέσεις για ποιοτική εργασία στο χώρο της Έγκαιρης Παρέμβασης;

Εάν τα θεωρούνται απαραίτητα: Ποια εκπαιδευτικά περιεχόμενα και θεματικές ενότητες σχετίζονται με τις ικανότητες αυτές;

Εάν δεν τα θεωρείται απαραίτητα: Μπορείτε να εξηγήσετε γιατί;

αναγνώριση / ανίχνευση

(αναγνώριση του δυναμικού, των ικανοτήτων και των δυσκολιών των παιδιών):

αυτό περιλαμβάνει:

το να έχει κανείς γνώσεις για την ανάπτυξη του παιδιού (βιο-, ψυχο-, κοινωνική)	
☐ απαραίτητο ☐ μη απαραίτητο ☐ δεν γνωρίζω	Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να έχει κανείς γνώσεις για τις διάφορες αναπηρίες	
☐ απαραίτητο ☐ μη απαραίτητο ☐ δεν γνωρίζω	Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

Επιπλέον – συμπεριλαμβανόταν ένα κενό κουτί στο τέλος κάθε βασικής περιοχής:

Αναφορικά με την αναγνώριση / ανίχνευση: Υπάρχει κάποιο θέμα (γνώσεις-ικανότητες) που δεν τέθηκε και θα επιθυμείτε να το συμπεριλάβετε;

--

33 μέρη σχετίστηκαν με τις 4 βασικές περιοχές που αναφέρονται στην «ανίχνευση/αναγνώριση», «επαφή με την οικογένεια», «ομαδική εργασία/διεπιστημονικότητα», «εξατομικευμένες μέθοδοι παρέμβασης» και την 5^η περιοχή που αναφέρεται στις «προσωπικές δεξιότητες».

Η δεύτερη διαδικασία ανάλυσης (ομαδοποίηση) περιελάμβανε μία ποιοτική ανάλυση και συνόπιση των περιεχομένων που σχετίζονταν με τις ειδικές βασικές περιοχές. Τα περιεχόμενα που δεν μπορούσαν να ενταχθούν σε μία συγκεκριμένη βασική περιοχή, «ομαδοποιήθηκαν» κάτω από μια ξεχωριστή κατηγορία. Στο πλαίσιο μιας δεύτερης διαδικασίας ομαδοποίησης τα περιεχόμενα αυτά συσχετίστηκαν με συναφή πεδία. Για να εκτιμηθεί η αξιοπιστία, τα περιεχόμενα ελέγχθηκαν δύο φορές από συνεργάτη κάθε εταίρου. Επιπλέον, ο συντονιστής του EBIFF πραγματοποίησε μια συνολική ανάλυση της εγκυρότητας του περιεχομένου των διαδικασιών ομαδοποίησης. Αποτέλεσμα αυτής της

διαδικασίας ήταν η ομαδοποίηση των περιεχομένων. Η ομαδοποίηση αυτή κατέστη έγκυρη στο πλαίσιο της τρίτης ανατροφοδότησης μέσω Διαδικτύου και των εξωτερικών διαδικασιών εγκυρότητας. Ζητήθηκε από ειδικούς στο χώρο της Έγκαιρης Παρέμβασης να δώσουν ανατροφοδότηση για το αρχικό σχέδιο των συστοιχιών και το πρώτο σχέδιο του Προγράμματος Σπουδών που είχαν βασιστεί στη διαδικασία ομαδοποίησης.

2.4 Στατιστική ανάλυση

Η στατιστική διαδικασία στο πλαίσιο της πρώτης αποτίμησης των δεδομένων από τις συνεντεύξεις περιελάμβανε ανάλυση συχνοτήτων. Η δεύτερη διαδικασία ομαδοποίησης περιελάμβανε την ανάλυση περιεχομένου.

3. Αποτελέσματα

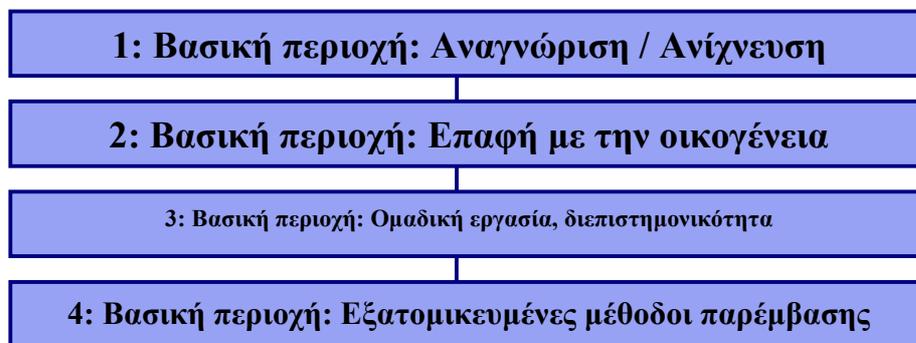

3.1 Βασικές Περιοχές: αποτελέσματα από την ομάδα στόχου (Φεβρουάριος 2005)

3.1.1 Βασικές περιοχές που σχετίζονται με τη διαδικασία της Ε.Π. (1-4)

Οι απαιτούμενες προϋποθέσεις ακολουθούν την λογική διαδικασία στην Έγκαιρη Παρέμβαση και σχετίζονται άμεσα με την εργασία που γίνεται με τις οικογένειες και τα παιδιά.

Γράφημα 10: Βασικές περιοχές που σχετίζονται με την διαδικασία

3.1.2 Βασική περιοχή 5: Προσωπικές δεξιότητες

Αυτή η βασική περιοχή σχετίζεται πρωταρχικά με την προσωπική αποτίμηση του ειδικού και με δεξιότητες επικοινωνίας και αναστοχασμού.

Γράφημα 11: Προσωπικές δεξιότητες

Βασική περιοχή: Προσωπικές Δεξιότητες	▪ Αναστοχασμός σχετικά με τις ατομικές προκαταλήψεις
	▪ Ενεργοποίηση των δυνατοτήτων του εαυτού
	▪ Ικανότητα αναστοχασμού για τις επαγγελματικές δραστηριότητες και δεξιότητες
	▪ Ικανότητα αναστοχασμού των συναισθηματικών αντιδράσεων και την επίδραση τους στην επικοινωνία με τους άλλους.

3.1.3 Βασική περιοχή 6: ειδικές λειτουργικές δεξιότητες

Αυτές οι ειδικές λειτουργικές δεξιότητες δεν σχετίζονται άμεσα με την συνεργασία με τους γονείς ή το παιδί, αλλά σχετίζονται με άλλες λειτουργίες μέσα στην υπηρεσία της Ε.Π. (π.χ. ποιότητα ασφάλειας, δημόσιες σχέσεις, οικονομικός έλεγχος...)

Γράφημα 12: Ειδικές λειτουργικές δεξιότητες

Βασική περιοχή: Ειδικές Δεξιότητες	Π.χ. που καθορίζονται από την προσωπική επαγγελματική εκπαίδευση
	Π.χ. που καθορίζονται από τη θέση στο φορέα π.χ.: διευθυντής, ...
	Π.χ. που καθορίζονται από τις ομάδες-στόχους, π.χ.: μετανάστες, κοινωνικά αποκλεισμένοι...
	Π.χ. που καθορίζονται από την ειδικότητα
	Π.χ. που καθορίζονται από το νομικό πλαίσιο της Ε.Π.

3.2 Αποτελέσματα συνεντεύξεων

3.2.1 Βασική περιοχή “αναγνώριση/ανίχνευση”

Η περιοχή αυτή επικεντρώνεται στην αναγνώριση του δυναμικού, των ικανοτήτων και των δυσκολιών των παιδιών.

- 1) γνώση της φυσιολογικής βιο-ψυχο-κοινωνικής ανάπτυξης
- 2) γνώση για τις διάφορες αναπηρίες
- 3) γνώση συναφών τομέων(γενετική, νευρολογία, λογοθεραπεία,...)
- 4) γνώση εργαλείων αξιολόγησης για νεαρές ηλικίες
- 5) γνώση της επίδρασης του περιβάλλοντος

Η γνώση της φυσιολογικής ανάπτυξης συμφωνήθηκε από το 100% των συμμετεχόντων. Η γνώση για τις διάφορες αναπηρίες εμφάνισε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 89.3%. Η γνώση συναφών τομέων όπως γενετική, νευρολογία, λογοθεραπεία έλαβε ένα ποσοστό σύμφωνης γνώμης της τάξης του 92.3%. Η γνώση εργαλείων αξιολόγησης για νεαρές ηλικίες επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 92.3%. Η γνώση της επίδρασης του

περιβάλλοντος επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 97.4%. Μία συνολική ερμηνεία της βασικής περιοχής «αναγνώριση/ανίχνευση» δείχνει ότι υπάρχει υψηλό ποσοστό συμφωνίας στους ειδικούς και τους γονείς για αυτά τα αντικείμενα και τα περιεχόμενα, τα οποία εισήχθησαν από την ομάδα EBIFF ως ένα βασικό μοντέλο του Προγράμματος Σπουδών.

3.2.2 Βασική περιοχή “συνεργασία με την οικογένεια”

Η περιοχή αυτή αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο ο ειδικός συνεργάζεται με όλα τα μέλη της οικογένειας (γονείς, αδέρφια, παππούδες)

- 1) γνώση του τρόπου λειτουργίας των οικογενειακών συστημάτων
- 2) γνώση των διάφορων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες
- 3) γνώση του τρόπου με τον οποίο τα οικογενειακά συστήματα προσαρμόζονται στην αναπηρία
- 4) γνώση των διάφορων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι ειδικοί στην επικοινωνία και αλληλεπίδραση με τα οικογενειακά συστήματα
- 5) γνώση του τρόπου προσέγγισης της οικογένειας με ολιστικό τρόπο (λαμβάνοντας υπόψη πάντα την καταγωγή, τους δεσμούς και τις παραδόσεις)
- 6) γνώση σχεδιασμού Προγράμματος Παρέμβασης μαζί με την οικογένεια (ενδυνάμωση, ανθεκτικότητα) και γνώση της έννοιας της ισότιμης συνεργασίας

Αυτή η περιοχή αποτελούταν από έξι θέματα που προτάθηκαν από την ομάδα εργασίας EBIFF. Αποτιμήθηκαν οι θεματικές ενότητες και η σχετικότητά τους με τα εκπαιδευτικά προγράμματα για ειδικούς στην Ε.Π.

Το πρώτο θέμα για τη “γνώση του τρόπου λειτουργίας των οικογενειακών συστημάτων” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 94.9%. Το δεύτερο θέμα για τη “γνώση των διάφορων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 90.6%. Το τρίτο θέμα για τη “γνώση του τρόπου με τον οποίο τα οικογενειακά συστήματα αντιμετωπίζουν την αναπηρία” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 98.3%. Το τέταρτο θέμα για τη “γνώση των διάφορων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι ειδικοί στην επικοινωνία και αλληλεπίδραση με τα οικογενειακά συστήματα” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 92.3%. Το πέμπτο θέμα για τη “γνώση του τρόπου προσέγγισης της οικογένειας με ολιστικό τρόπο (λαμβάνοντας υπόψη πάντα την καταγωγή, τους δεσμούς και τις παραδόσεις)” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 88.0%. Το έκτο θέμα για τη “γνώση του σχεδιασμού προγράμματος παρέμβασης μαζί με την οικογένεια (ενδυνάμωση, προσαρμοστικότητα) και γνώση της έννοιας της ισότιμης συνεργασίας” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 91.5%.

Περιληπτικά, οι παρατηρούμενες συχνότητες της βασικής περιοχής «συνεργασία με την οικογένεια» δείχνουν επίσης πολύ υψηλή αποδοχή και σχετικότητα από τους ερωτηθέντες ειδικούς και γονείς. Το πέμπτο θέμα «γνώση του τρόπου προσέγγισης της οικογένειας με ολιστικό τρόπο» επέδειξε μια λίγο χαμηλότερη αποδοχή (88%). Θα μπορούσε να υποτεθεί ότι η λέξη «ολιστικός» στο αντικείμενο αυτό θα έπρεπε να εξηγηθεί με μεγαλύτερη λεπτομέρεια.

3.2.3 Βασική περιοχή “ομαδική εργασία”

Το κύριο θέμα αυτής της βασικής περιοχής αναφέρεται στην εργασία σε ομάδα.

- 1) γνώση σχετικά με τη διεπιστημονικότητα
- 2) γνώση της εργασίας με άλλους από διαφορετικές ειδικότητες
- 3) γνώση του τρόπου σχεδιασμού προγράμματος παρέμβασης με την ομάδα
- 4) γνώση των πιθανών εμποδίων στη συνεργασία και στην επικοινωνία και ικανότητα αντιμετώπισης τους
- 5) αναστοχασμός της ηθικής δεοντολογίας
- 6) γνώση της εργασίας με δίκτυα που περιλαμβάνουν διάφορες υπηρεσίες
- 7) γνώση αξιολόγησης της ποιότητας των υπηρεσιών
- 8) γνώση της οργάνωσης, της διαχείρισης και της ανάπτυξης ερευνητικών προγραμμάτων με την ομάδα

Η βασική περιοχή «ομαδική εργασία» αποτελούταν από οχτώ θέματα, τα οποία προτάθηκαν από την ομάδα του EBBIF. Το πρώτο θέμα για τη “γνώση σχετικά με τη διεπιστημονικότητα” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 90.6%. Το δεύτερο θέμα για τη “γνώση της εργασίας με άλλους από διαφορετικές ειδικότητες” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 93.2%. Το τρίτο θέμα για τη “γνώση του τρόπου σχεδιασμού παρέμβασης με την ομάδα” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 93.2%. Το τέταρτο θέμα για τη “γνώση των πιθανών εμποδίων στη συνεργασία και στην επικοινωνία και ικανότητα αντιμετώπισης τους” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 94%. Το πέμπτο θέμα για τον “αναστοχασμό της ηθικής δεοντολογίας” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 91.5%. Το έκτο θέμα για τη “γνώση της εργασίας με δίκτυα που περιλαμβάνουν διάφορες υπηρεσίες” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 89.7%. Το έβδομο θέμα για τη “γνώση αξιολόγησης της ποιότητας των υπηρεσιών” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 87.2%. Το όγδοο θέμα για τη “γνώση της οργάνωσης, της διαχείρισης και της ανάπτυξης ερευνητικών προγραμμάτων με την ομάδα” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 73.5%. Το 15.4% αξιολόγησε αυτό το θέμα ως μη απαραίτητο. Ένας από τους ερωτηθέντες υπογράμμισε την σημασία της κατανόησης των αποτελεσμάτων των ερευνητικών προγραμμάτων.

Μια γενική άποψη των θεμάτων που συνδέονται με την ομαδική εργασία –εκτός της αξιολόγησης της ποιότητας των υπηρεσιών και σε μια ευρύτερη έννοια σχετικά με την οργάνωση, την διαχείριση και την ανάπτυξη ερευνητικών προγραμμάτων με μια ομάδα– επέδειξε πολύ υψηλά ποσοστά αποδοχής και αποτίμησης σχετικότητας, συγκρίσιμων με τα θέματα των βασικών περιοχών «αναγνώριση/ανίχνευση» και «ομαδική εργασία».

3.2.4 Βασική περιοχή “μέθοδοι εξατομικευμένης παρέμβασης”

Η περιοχή αυτή επικεντρώνεται στην ανάπτυξη και την διεκπεραίωση της παρέμβασης.

1) ικανότητα σύνδεσης αξιολόγησης και παρέμβασης (παρέμβαση που στηρίζεται σε δεδομένα)   2) γνώση σχετικά με τις βασικές έννοιες και τη φιλοσοφία της Ε.Π.   3) κατοχή θεωρητικού υπόβαθρου –γνώση διαφορετικών θεωρητικών μοντέλων ΕΠ και εννοιών   4) γνώση του τρόπου καθορισμού σκοπών και στόχων με βάση τα υπάρχοντα μέσα (συμπεριλαμβανομένης και της πρόληψης)   5) γνώση σχετικά με τη συμβουλευτική οικογένειας   6) καθορισμός κριτηρίων αξιολόγησης   7) γνώση σχετικά με τα τυποποιημένα τεστ και τα συστήματα τεκμηρίωσης και ικανότητα κατάλληλης καταγραφής των παρεμβάσεων   8) γνώση σχετικά με τις μεθοδολογίες που στηρίζονται σε θεωρία   9) γνώση σχετικά με την εφαρμογή της παρέμβασης με βάση το οικολογικό μοντέλο   10) γνώση αξιολόγησης της εξατομικευμένης παρέμβασης

Η περιοχή «μέθοδοι εξατομικευμένης παρέμβασης» αποτελούταν από θέματα που προτάθηκαν από την ερευνητική ομάδα του EBIF. Το πρώτο θέμα για την “ικανότητα σύνδεσης αξιολόγησης και παρέμβασης (παρέμβαση που στηρίζεται σε δεδομένα)” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 88.9%. Το δεύτερο θέμα για τη “γνώση σχετικά με τις βασικές έννοιες και τη φιλοσοφία της Ε.Π.” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 93.2%. Το τρίτο θέμα για τη “κατοχή θεωρητικού υπόβαθρου –γνώση διαφορετικών θεωρητικών μοντέλων ΕΠ και εννοιών” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 91.5%. Το τέταρτο θέμα για τη “γνώση του τρόπου καθορισμού σκοπών και στόχων με βάση τα υπάρχοντα μέσα (συμπεριλαμβανομένης και της πρόληψης)” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 98.3%. Το πέμπτο θέμα για τη “γνώση σχετικά με τη συμβουλευτική οικογένειας” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 91.5%. Το έκτο θέμα για τον “καθορισμό κριτηρίων αξιολόγησης” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της

τάξης του 87.2%. Το έβδομο θέμα για τη “γνώση σχετικά με τα τυποποιημένα τεστ και τα συστήματα τεκμηρίωσης και ικανότητα κατάλληλης καταγραφής των παρεμβάσεων” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 91.5%. Το όγδοο θέμα για τη “γνώση σχετικά με τις μεθοδολογίες που στηρίζονται σε θεωρία” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 88%. Το ένατο θέμα για τη “γνώση σχετικά με την εφαρμογή της παρέμβασης με βάση το οικολογικό μοντέλο” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 64.1%. 26.5% αξιολόγησε αυτό το θέμα με το “Δεν γνωρίζω”. Το δέκατο θέμα για τη “γνώση αξιολόγησης της εξατομικευμένης παρέμβασης” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 88.9%.

Σε σύγκριση με άλλες περιοχές, η βασική περιοχή «μέθοδοι εξατομικευμένης παρέμβασης» επιδεικνύει μια ελαφρώς διαφορετική εικόνα. Ορισμένα από τα προτεινόμενα θέματα σε σχέση με την διαδικασία της παρέμβασης δεν αξιολογήθηκαν τόσο υψηλά όσο για παράδειγμα άλλα θέματα άλλων περιοχών. Ειδικά η γνώση σχετικά με την εφαρμογή παρέμβασης με βάση το οικολογικό μοντέλο αξιολογήθηκε με ένα σχετικά χαμηλό ποσοστό αποδοχής της τάξης του 64.1%, κάτι που κατέδειξε το ότι ίσως η οικολογική προσέγγιση στην Ε.Π. δεν είναι τόσο γνωστή και αποδεκτή όπως προτείνεται στην βιβλιογραφία. Από την άλλη, μπορεί επίσης να υποτεθεί ότι το οικολογικό μοντέλο μπορεί να προκάλεσε ορισμένες παρεξηγήσεις. Επίσης, η ικανότητα σύνδεσης αξιολόγησης και παρέμβασης (παρέμβαση που στηρίζεται σε δεδομένα) δεν είχε τόσο υψηλή αποδοχή όσο για παράδειγμα άλλα σχετικά θέματα, τα οποία επέδειξαν ποσοστά υψηλότερα του 90%.

3.2.5 Προσωπικές δεξιότητες

1) αναγνώριση των προσωπικών μας προκαταλήψεων

Ικανότητα αναγνώρισης των προσωπικών προκαταλήψεων, στάσεων, αντιλήψεων για την αναπηρία (να αναπτύξει κάποιος θετική στάση αντί να ακολουθεί στερεότυπες συμπεριφορές και να βγάζει συμπεράσματα)

2) ενεργοποίηση των δικών μας δυνατοτήτων

Ικανότητα ανάπτυξης, ενεργοποίησης και χρήσης πηγών και δυνάμεων μέσα και έξω από τον ίδιο τον εαυτό (π.χ. μέσα από εποπτεία, μια ομάδα, κλπ), χειρισμού καταστάσεων με επαγγελματικό τρόπο (π.χ. να προλαμβάνει την εξουθένωση)

3) αξιολόγηση των επαγγελματικών μας δραστηριοτήτων

Ικανότητα αξιολόγησης των επαγγελματικών δραστηριοτήτων, των παρεμβάσεων, του είδους της εργασίας μας όπως και των απαιτήσεων μας από την οικογένεια ή από τα άλλα μέλη της ομάδας (π.χ. όταν λειτουργούμε ως καλή νεράιδα, κάνουμε φύλαξη, πιέζουμε, κλπ)

4) αναγνώριση των συναισθηματικών μας αντιδράσεων και της επίδρασης τους στις συνδιαλλαγές μας

Ικανότητα αναγνώρισης και διάκρισης των συναισθημάτων, αναγνώρισης της επίδρασης των συναισθημάτων και ικανότητα περιορισμού της επίδρασης τους ειδικά σε δύσκολες και μπερδεμένες καταστάσεις

Μέσα σε αυτή την περιοχή της προσωπικής ανάπτυξης η ομάδα των ειδικών του EBIFF πρότεινε τέσσερις υποπεριοχές: Για την αναγνώριση πάνω στις προσωπικές προκαταλήψεις υπήρχε ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 96.6%. Για την ενεργοποίηση των δικών μας δυνατοτήτων υπήρχε ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 97.4%. Για την αξιολόγηση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων υπήρχε ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 94.0%. Για την αναγνώριση και διάκριση των συναισθημάτων, αναγνώριση της επίδρασης των συναισθημάτων και ικανότητα περιορισμού της επίδρασης τους ειδικά σε δύσκολες και μπερδεμένες καταστάσεις υπήρχε ποσοστό συμφωνίας της τάξης του 94.9%.

Περίληπτικά, μπορεί να ειπωθεί ότι οι υποπεριοχές της περιοχής «προσωπική ανάπτυξη» αξιολογήθηκαν ως πολύ απαραίτητες.

3.2.6 Ειδικές λειτουργικές δεξιότητες

Οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν επίσης σχετικά με τις ειδικές λειτουργικές δεξιότητες (π.χ. σε σχέση με τις ικανότητες που χρειάζονται για να λειτουργήσει κάποιος σε ένα κέντρο έγκαιρης παρέμβασης ή σε σχέση με ειδικές ομάδες-στόχους ή σε σχέση με τη γνώση της νομοθεσίας). Καθώς αυτές οι περιοχές δεν σχετίζονται άμεσα με την Ε.Π., δεν έγινε ανάλυση της σχετικότητας τους, αφού αυτές οι λειτουργίες σχετίζονταν πολύ περισσότερο με την λειτουργία και διαχείριση των κέντρων έγκαιρης παρέμβασης. Όμως, συλλέχθηκαν και ομαδοποιήθηκαν σχετικά περιεχόμενα (δες Πρόγραμμα Σπουδών).

3.2.7 Πρακτική Εφαρμογή και Κλινική Άσκηση

Η ανάλυση των δεδομένων έδειξε επίσης ότι οι συμμετέχοντες τόνισαν την σημασία μιας πρακτικής εφαρμογής της αποκτημένης γνώσης. Συνεπώς μια 7^η περιοχή συμπεριλήφθηκε, η «Πρακτική Εφαρμογή».

3.2.8 Συνολικά αποτελέσματα

Συνοψίζοντας τα αποτελέσματα χωρίς να λαμβάνουμε υπόψη το καθένα ξεχωριστά, αλλά μόνο τις βασικές περιοχές, κατέστη εφικτό να παρατηρηθεί μια συμφωνία στην ιδέα της περιοχής “**αναγνώριση-ανίχνευση**” με τα προτεινόμενα θέματα – από το **96%** των ερωτηθέντων.

- Η περιοχή “**επαφή με την οικογένεια**” στο πλαίσιο των σχετικών θεμάτων επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του **93%**.

- Η περιοχή “**ομαδική εργασία**” επέδειξε ένα συνολικό ποσοστό συμφωνίας της τάξης του **89%** των συμμετεχόντων ειδικών και γονέων.

- Η περιοχή “**Εξατομικευμένες μέθοδοι παρέμβασης**” επέδειξε ένα συνολικό ποσοστό συμφωνίας της τάξης του **88%**

- Η περιοχή “**προσωπική ανάπτυξη**” επέδειξε ένα ποσοστό συμφωνίας της τάξης του **96%**.

Συνοψίζοντας αυτά τα δεδομένα μπορεί να υποθεθεί ότι οι προτεινόμενες πέντε βασικές περιοχές σχετίζονται υψηλά με την περιγραφή της διαδικασίας της έγκαιρης παρέμβασης σε παιδιά βρεφικής και προσχολικής ηλικίας. Συνεπώς, η ομάδα του EBIFF αποφάσισε να

βασίσει την περαιτέρω ανάλυση των σχετικών περιεχομένων σε αυτό το πλαίσιο των προτεινόμενων βασικών περιοχών.

3.3 Ομαδοποιώντας τις απαντήσεις – σχετικά περιεχόμενα των βασικών περιοχών

Η συνέντευξη επικεντρώθηκε επίσης στα «περιεχόμενα», τα οποία –από την πλευρά των ειδικών- θα μπορούσαν να σχετιστούν με τις προαναφερθείσες βασικές περιοχές και τις 4 βασικές υποθέσεις της προσέγγισής μας. Όμως, είναι απαραίτητες κάποια πρωταρχικά σχόλια για την κατανόηση της περιγραφής της ακόλουθης διαδικασίας ανάλυσης:

1) Κάποια θέματα των βασικών περιοχών, για παράδειγμα η «Γνώση της ανάπτυξης του παιδιού» ή «Διάφορες αναπηρίες» ή «Συγγενείς χώροι» στο πλαίσιο της διαδικασίας ομαδοποίησης, επέδειξαν τέτοια ποικιλία περιεχομένων ώστε σε ορισμένες περιπτώσεις προτάθηκε μια διαδικασία **υπό-ομαδοποίησης**: Για παράδειγμα, εκ μέρους της «γνώσης της ανάπτυξης, ψυχολογικής ανάπτυξης και κοινωνικό-συναισθηματικής ανάπτυξης». Αυτές οι υπό-ομαδοποιήσεις μπορούν να θεωρηθούν ως μία ολιστική διεργασία που επιτρέπει την κατανόηση σχετικών περιεχομένων που επικεντρώνονται σε μία καθορισμένη υπό-περιοχή. Αλλιώς, η περιγραφή των περιεχομένων θα ήταν αρκετά δύσκολη σε σχέση με την προσοχή και τη δομή.

2) Είναι αξιοσημείωτο ότι η πρακτική εφαρμογή (ομάδα 4.7) σχετίζονται ισχυρά με την απόκτηση των δεξιοτήτων στο πλαίσιο του μοντέλου K-S-C. Αυτό σημαίνει ότι θα βρεθούν συνδέσεις με την πρακτική εφαρμογή που σχετίζονται με **δεξιότητες** (βασική περιοχή 4.7)

3) Υπάρχει ένας υποτιθέμενος ισχυρός συσχετισμός μεταξύ της άποψης των “**ευρύτερων προσωπικών δεξιοτήτων**” στο πλαίσιο του μοντέλου K-S-C και της βασικής περιοχής “Προσωπικές δεξιότητες”. Παρ’ όλ’ αυτά φαίνεται προφανές ότι οι προσωπικές δεξιότητες παίζουν ένα βασικό ρόλο μέσα στα περισσότερα στάδια μιας διαδικασίας Ε.Π. Η αποκτημένη γνώση και οι δεξιότητες μπορούν να μεταφερθούν μόνο σε μια πρακτική που βασίζεται σε δεδομένα, εάν η διαδικασία καθοδηγείται από μια αναγνώριση της ίδιας της προσωπικότητας του ατόμου (π.χ. αναγνώριση των προσωπικών προκαταλήψεων και συναισθηματικών αντιδράσεων). Υπήρξε συζήτηση στην ομάδα σχετικά με την περιοχή “Προσωπική Ανάπτυξη - Προσωπικές Δεξιότητες”: Λόγω εμπειρικών δεδομένων (Pretis 1998) υποθέτουμε ότι μια καλά καθορισμένη διαδικασία αναγνώρισης του εαυτού και αναστοχασμού (σε σχέση με τις

μονάδες) με εξωτερικούς επόπτες ή μέσα στην ίδια την ομάδα των ειδικών μπορεί να αυξήσει την ποιότητα της υπηρεσίας. Συνεπώς, -σε σύγκριση με τα Εκπαιδευτικά Προγράμματα της Αυστρίας (Βιέννη, Γκρατζ)- η βασική περιοχή “Προσωπικές Δεξιότητες” θεωρείται ως μια ανεξάρτητη περιοχή, ακόμα κι αν μπορεί να βρεθεί πλήθος συνδέσεων με την άποψη των ευρύτερων προσωπικών δεξιοτήτων. Ξεκάθαρα επιμένουμε ότι η περιοχή “Προσωπικές δεξιότητες” θα πρέπει να είναι ένα καλά καθορισμένο μέρος του Προγράμματος Σπουδών και δεν μπορεί να μειωθεί σε ένα «παράρτημα» του μοντέλου K-S-C.

4) Τα **περιεχόμενα** μπορούν να θεωρηθούν ως “**παραδείγματα**”. Λόγω της διαφοροποίησης στην ορολογία δεν μπορούν πάντα να μεταφερθούν άμεσα στις διάφορες εθνικές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις.

5) Το πρώτο σχέδιο του Προγράμματος Σπουδών ακολουθεί μια λογική (αριθμητική) δομή σε 3 αριθμητικά βήματα για την αρίθμηση των περιεχομένων:

1 ^{ος} αριθμός:	2 ^{ος} αριθμός:	Επιπρόσθετη πληροφορία (X):	3 ^{ος} αριθμός:	Κείμενο:
Αριθμός Βασικής περιοχής	Αριθμός Συστοιχίας	Όνομασία Υπο-ομάδας	Αριθμός σχετικών περιεχομένων	Όνομασία σχετικών περιεχομένων

((X): σε ορισμένες περιπτώσεις – εάν οι συστοιχίες είναι πολύ μεγάλες)

Παράδειγμα: **1.3.7:**

Βασική περιοχή 1: = Αναγνώριση/Ανίχνευση

Ομάδα 3: = Γνώση σχετικών τομέων

περιεχόμενο 7: = Ορθοπεδική

6) Το Πρόγραμμα Σπουδών ως αποτέλεσμα της διαδικασίας ομαδοποίησης

Το ακόλουθο Πρόγραμμα Σπουδών μπορεί να θεωρηθεί ως ένα πρώτο αποτέλεσμα της ανάλυσης και της δημιουργικής διεργασίας της διεθνούς ομάδας ειδικών του EBIFF. Αντιπροσωπεύει ένα πλαίσιο εργασίας περιεχομένων. Βασίζεται σε ένα διάλογο και αντιπροσωπεύει μια συνεχιζόμενη διεργασία.

7) Πώς να χρησιμοποιηθεί το Πρόγραμμα Σπουδών

Στο κεφάλαιο 5 βρίσκεται μια λεπτομερής περιγραφή των πιθανών περιεχομένων που σχετίζονται με αυτό που αποκαλείται ως **βασικές περιοχές** του Προγράμματος Σπουδών. Τα περιεχόμενα αυτά χωρίζονται σε δύο βασικές ομάδες σε σχέση με τα **κοινά μαθήματα** ενός

προγράμματος εκπαίδευσης στην έγκαιρη παρέμβαση σε παιδιά βρεφικής και προσχολικής ηλικίας:

α. Τα (υποχρεωτικά) **βασικά περιεχόμενα** που αξιολογούνται ως υποχρεωτικά για κάθε ειδικό που εργάζεται στο χώρο της έγκαιρης παρέμβασης για παιδιά βρεφικής και προσχολικής ηλικίας, και

β. Τα **συμπληρωματικά περιεχόμενα** που επιτρέπουν την προσωπική αξιολόγηση του ατομικού φακέλου εκπαίδευσης.

Πέρα από αυτές τις δύο βασικές ομάδες των υποχρεωτικών ή των βασικών και των συμπληρωματικών θεμάτων, υλοποιείται μια φάση ατομικής αξιολόγησης των προσωπικών δεξιοτήτων (ανίχνευση) που οργανώνεται μεταξύ της βασικής δομής και των συμπληρωματικών περιεχομένων. Σε σχέση με την οργάνωση μελλοντικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι σημαντικό ο σύνδεσμος ανάμεσα στα υποχρεωτικά βασικά περιεχόμενα και στα συμπληρωματικά περιεχόμενα να γίνεται από μια προσωπική ανίχνευση ή φάση αξιολόγησης, που θα μπορούσε να καθοδηγείται από επόπτη του εκπαιδευτικού προγράμματος.

Ο πίνακας 4 δείχνει μια σύνοψη των σχετιζόμενων περιεχομένων του Προγράμματος Σπουδών, συμπεριλαμβανομένων και των προαναφερθέντων υπό-ομάδων.

Πίνακας 4: Σύνοψη του Προγράμματος Σπουδών

Βασική περιοχή-	Συστοιχία	Υπό-ομάδες	Εισήγηση ECTS
Αναγνώριση/Ανίχνευση	Βασική	1. Ολιστική γνώση για την ανάπτυξη του παιδιού: (<u>βιολογική, ψυχολογική και κοινωνική ανάπτυξη</u>) 2. Ανίχνευση των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών σε σχέση με την “αναγνώριση/ανίχνευση”	20-30
	Ανίχνευση του ατομικού φακέλου εκπαίδευσης		
	Συμπληρωματική	<p>Ανάπτυξη και μάθηση</p> <ul style="list-style-type: none"> - Βιολογική ανάπτυξη - Ψυχολογική ανάπτυξη/Μάθηση - Κοινωνική συναισθηματική ανάπτυξη <p>Διάφορες αναπηρίες</p> <ul style="list-style-type: none"> - Γενικά και ειδικά περιεχόμενα - Αιτίες των αναπηριών <p>Συναφείς τομείς (Παιδαγωγική, Γενετική, Νευρολογία,...)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ψυχο-κοινωνικό-συναισθηματική περιοχή - Ανίχνευση/Διάγνωση <p>Εργαλεία αξιολόγησης για νεαρές ηλικίες</p> <ul style="list-style-type: none"> - Θεωρητική Πρόσληψη - Εφαρμογή <p>Η επίδραση του περιβάλλοντος</p>	
Επαφή με την οικογένεια	Βασική	1. Ακρόαση των οικογενειών 2. Ανίχνευση των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών σε σχέση με την “Επαφή με την οικογένεια”	15-20
	Ανίχνευση του ατομικού φακέλου εκπαίδευσης		
	Συμπληρωματική	<p>Διάφορες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες</p> <p>Οικογενειακά συστήματα – προσαρμογή στην αναπηρία και/ή στην μειονεκτικότητα</p> <p>Ποικίλες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ειδικοί στην επικοινωνία και αλληλεπίδραση με τα οικογενειακά συστήματα</p> <p>Ενδυνάμωση οικογενειών και γνώση της έννοιας της συνεργασίας</p>	

Ομαδική εργασία	Βασική	<p>1. Βασικές διαστάσεις και διεργασίες μέσα σε μια διεπιστημονική ομάδα</p> <p>2. Ανίχνευση των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών σε σχέση με την “Ομαδική εργασία”</p>		5-10
	Ανίχνευση του ατομικού φακέλου εκπαίδευσης			
	Συμπληρωματική	<p>Κάνοντας τις ομάδες να δουλέψουν</p> <p>Ηθική στην Ε.Π.</p> <p>Ποιότητα της Ε.Π. (ως μια ομαδική διαδικασία)</p> <p>Έρευνα στην Ε.Π.</p>		

Εξατομικευμένες Μέθοδοι Παρέμβασης	Βασική	<p>1. Σχεδιασμός της διαδικασίας εξατομικευμένης παρέμβασης</p> <p>2. Ανίχνευση των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών σε σχέση με τις “Εξατομικευμένες Μέθοδοι Παρέμβασης”</p>		20
	Συμπληρωματική	<p>Βασικές αντιλήψεις και φιλοσοφίες της Ε.Π.</p> <p>Μετρήσιμες μέθοδοι παρέμβασης</p> <p>Τεκμηρίωση</p> <p>Ε.Π. - διαδικασία και αποτέλεσμα - αξιολόγηση</p>	<p>- Ιστορία και γενική γνώση</p> <p>- Μοντέλα της Ε.Π.</p> <p>- γενικά</p> <p>- Μέθοδοι παρέμβασης που επικεντρώνονται στο παιδί</p> <p>- Μέθοδοι που επικεντρώνονται στην οικογένεια</p> <p>- Μέθοδοι που επικεντρώνονται στο περιβάλλον</p>	

Ειδικές λειτουργικές Δεξιότητες	Βασική	<p>1. Λειτουργίες και ρόλοι στα κέντρα Ε.Π.</p> <p>2. Ανίχνευση των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών σε σχέση με τις “ειδικές λειτουργικές ανάγκες”</p>		5-10
	Συμπληρωματική	<p>Λόγω της λειτουργίας στην ομάδα Ε.Π.</p> <p>Λόγω των ομάδων-στόχων</p> <p>Λόγω των θεσμικών απαιτήσεων</p> <p>Λόγω των νομικών απαιτήσεων</p>	<p>- Διαχείριση</p> <p>- Άλλη λειτουργία</p>	

Προσωπικές Δεξιότητες	Βασική	<p>1. Αναγνώριση των προσωπικών μας προκαταλήψεων</p> <p>2. Ανίχνευση των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών σε σχέση με τις “ειδικές λειτουργικές δεξιότητες”</p>		10
	Συμπληρωματική	<p>Ενεργοποίηση των δικών μας δυνατοτήτων</p> <p>Αξιολόγηση των επαγγελματικών μας δραστηριοτήτων</p> <p>Αναγνώριση των συναισθηματικών μας αντιδράσεων και της επίδρασης τους στις συνδιαλλαγές μας</p>		

Πρακτική	Βασική	Πρακτική Εφαρμογή /Κλινική Άσκηση		20-30
		Μεταπτυχιακή Διατριβή		20-30

3.4 ECTS – ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ σύστημα μεταφοράς διδακτικών μοναδών

Ο αριθμός των βαθμών ECTS, που δείχνονται στη δεξιά γραμμή, μπορεί να θεωρηθεί ως πρόχειρη **υπόδειξη και οδηγός**. Ακολουθεί υπάρχοντα ευρωπαϊκά προγράμματα σπουδών (σε σχέση με ένα Μεταπτυχιακό δίπλωμα: 120 βαθμοί ECTS στην Ευρώπη ή 60 στην Ισπανία). Στο πλαίσιο αυτό το EBIFF προσπαθεί να περιγράψει μία ισορροπία ανάμεσα στις διαφορετικές βασικές περιοχές.

	ECTS (Ευρώπη)	
	min	max
Ανίχνευση/Αναγνώριση	20	30
Επαφή με την οικογένεια	15	20
Ομαδική εργασία	5	10
Εξατομικευμένες Μέθοδοι Παρέμβασης	20	20
Προσωπικές Δεξιότητες	10	10
Ειδικές λειτουργικές δεξιότητες	5	10
Κλινική Άσκηση/Πρακτική	20	30
Μεταπτυχιακή Διατριβή	20	30
ΣΥΝΟΛΟ	115	160

4. Το Πρόγραμμα Σπουδών

4.1 Βασική ΠΕΡΙΟΧΗ: αναγνώριση / ανίχνευση 20-30 ECTS

ΒΑΣΙΚΟ

1. Ολιστική Γνώση για την ανάπτυξη του παιδιού: (βιολογική, ψυχολογική και κοινωνική ανάπτυξη)

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
<p>Γνώση για τη φυσιολογικής και παθολογικής ανάπτυξης σε σχέση με το βιο-ψυχο-κοινωνικό μοντέλο υγείας και ασθένειας</p> <p><u>Βιολογική, ψυχολογική και κοινωνική συναισθηματική ανάπτυξη</u></p>	<p>Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζει τη βιο-ψυχο-κοινωνικό/συναισθηματική κατάσταση της ανάπτυξης του ατόμου σε συμφωνία με μια ορισμένη θεωρία αναφοράς.</p>	<p>Ικανότητα διάκρισης της αξιολόγησης του ατόμου και της θεωρίας αναφοράς (π.χ. ικανότητα χρήσης ενός λειτουργικού μοντέλου αναφοράς χωρίς αυτό να ξεπερνά τις αντοχές).</p> <p>Ικανότητα να αναπτύξει κάποιος τη θεωρία του</p>

2. Ανίχνευση των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών με σχέση με την “αναγνώριση/ανίχνευση”

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
<p>Γνώση των ατομικών επαγγελματικών αναγκών σε σχέση με την βασική περιοχή “αναγνώριση/ ανίχνευση” (βασισμένη στον ατομικό φάκελο επαγγελματικής εκπαίδευσης)</p>	<p>Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογεί τις ανάγκες του/της για περαιτέρω συμπληρωματικά περιεχόμενα που να βασίζονται στην αρχική εκπαίδευσή του.</p>	<p>Ικανότητα αναστοχασμού των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών.</p>

Ομάδα 1: Ανάπτυξη και Μάθηση ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Καλή γνώση της φυσιολογικής βιο-ψυχο-κοινωνικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης της γνώσης για τα συστήματα κατηγοριοποίησης και της μάθησης	Ικανότητα εφαρμογής διαφόρων θεωριών και των μεθόδων τους στη διάγνωση ή στην παρέμβαση	Ικανότητα αφομοίωσης γνώσης από διάφορες πηγές. Ικανότητα επικοινωνίας με τους γονείς σχετικά με τις διάφορες αναπτυξιακές προσεγγίσεις και την επίδραση τους στις προσδοκίες, συναισθήματα και αναπτυξιακές ανάγκες του παιδιού και της οικογένειας
Βιολογική ανάπτυξη και αλληλεξαρτήσεις	<u>Περιεχόμενο 1.1.1.: Βασικές αρχές νευροανατομίας και νευροφυσιολογίας της ανάπτυξης του παιδιού</u>	
	<u>Περιεχόμενο 1.1.2.: Αναπτυξιακή Νευροψυχολογία (Γνωστική ανάπτυξη, Ψυχοκινητική ανάπτυξη, Γλωσσική ανάπτυξη)</u>	
	<u>Περιεχόμενο 1.1.3.: Θεωρίες της Πλαστικότητας του Εγκεφάλου</u>	
	<u>Περιεχόμενο 1.1.4.: Επιστημονικές μελέτες στην προσωπικότητα των Παιδιών (βιολογικό υπόβαθρο)</u>	
	<u>Περιεχόμενο 1.1.5.: Θεωρίες της σωματικής ανάπτυξης του παιδιού</u>	
	<u>Περιεχόμενο 1.1.6.: Θεωρίες της λειτουργικότητας του παιδιού</u>	
	<u>Περιεχόμενο 1.1.7.: Συστήματα κατηγοριοποίησης (ICD, DSM, ICF)</u>	
Ψυχολογική ανάπτυξη και αλληλεξαρτήσεις	<u>Περιεχόμενο 1.1.8.: Θεωρίες της ψυχολογικής ανάπτυξης του παιδιού</u>	
	<u>Περιεχόμενο 1.1.9.: Εξελικτική Ψυχολογία (γέννηση έως τα γηρατειά)</u>	
	<u>Περιεχόμενο 1.1.10.: Ψυχοπαθολογία του Παιδιού</u>	

Μάθηση	<u>Περιεχόμενο 1.1.11.: Θεωρίες Μάθησης</u>
---------------	--

Κοινωνικό-συναισθηματική ανάπτυξη και αλληλεπιδράσεις	<u>Περιεχόμενο 1.1.12.: Θεωρίες ψυχο-κοινωνικό-συναισθηματικής ανάπτυξης</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.1.13.: Θεωρίες κοινωνικής προσαρμογής της ανάπτυξης του παιδιού</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.1.14.: Ψυχολογία των πολιτισμικών διαφορών στην ανάπτυξη</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.1.15.: Επιστημονικές Μελέτες Προσωπικότητας του Παιδιού (περιβαλλοντική επίδραση)</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.1.16.: Το παιδί μέσα στα διαφορετικά συστήματα (μίκρο, μέσο, μακρο, έξω)</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.1.x.: Άλλα σχετικά</u>

Ομάδα 2: Διάφορες αναπηρίες ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
<p>Γνώση διαφόρων μορφών αναπηρίας, των ιατρικών, ψυχολογικών και κοινωνιολογικών τους επιπλοκών.</p> <p>Γνώση των αιτιών διαφόρων αναπηριών</p> <p>Γνώση των εργαλείων αξιολόγησης, ανίχνευσης και διάγνωσης της αναπηρίας.</p>	<p>Ικανότητα αξιολόγησης διαφορετικών αναπηριών όσον αφορά τις μεθόδους παρέμβασης και τους στόχους.</p> <p>Ικανότητα να εκφράζεται για τις πιθανότητες και τους περιορισμούς (διάγνωση και πρόγνωση). Χρήση νέων μέσων για την αυτομόρφωση</p> <p>Ικανότητα αναγνώρισης της αναπηρίας κάποιου μετά από τη χρήση συγκεκριμένων και σύμφωνα με το επάγγελμα εργαλείων αξιολόγησης</p>	<p>Ικανότητα ενημέρωσης γονέων για τις αιτίες, την παρούσα κατάσταση, την πιθανή πρόγνωση σε σχέση με διάφορες αναπηρίες. (Δες επίσης <u>4.6 Προσωπικές Δεξιότητες</u>)</p> <p>Ανα-στοχασμός σε θέματα ηθικής (Προγεννητικός Έλεγχος...). Ανα-στοχασμός σχετικά με την επίδραση της προσωπικότητας στην εργασία με παιδιά με αναπηρίες (Δες επίσης <u>4.6 Προσωπικές Δεξιότητες</u>)</p> <p>Γνώση των ψυχο-κοινωνικών ζητημάτων της αναπηρίας. (Δες επίσης <u>4.3. Αρχές Δεοντολογίας στην Ε.Π.</u>)</p> <p>Γνώση των αρχών δεοντολογίας για τις διαδικασίες αξιολόγησης και της ενημέρωσης των αποτελεσμάτων της επικοινωνίας στους γονείς</p>
		Πρακτική/Κλινική άσκηση

Γενικά και ειδικά περιεχόμενα που σχετίζονται με την αναπηρία	<u>Περιεχόμενο 1.2.1.: Γενικές θεωρίες για την αναπηρία: ορισμός, πρόσφατες θεωρίες, επιδημιολογία, μοντέλα αναφοράς (τι είναι η αναπηρία, κλπ) Αναπηρία/Ανικανότητα</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.2.: Νοητική Καθυστέρηση</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.3.: Κινητικές Αναπηρίες</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.4.: Αναπτυξιακές αναπηρίες συμπεριλαμβανομένων των αναπηριών χωρίς αιτιολογία</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.5.: Νευρολογικές αναπηρίες</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.6.: Πολλαπλές αναπηρίες</u>

	<u>Περιεχόμενο 1.2.7.: Κοινά σύνδρομα (Σύνδρομο Down, Εύθραστο X, Prader Willi) συμπεριλαμβανομένων βασικών ιατρικών επιπλοκών που σχετίζονται με την αναπηρία: κοινά σύνδρομα και βασικά στοιχεία βιολογικών παραμέτρων στα γνωστά σύνδρομα</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.8.: Αισθητηριακές αναπηρίες, προβλήματα ακοής και όρασης, συμπεριλαμβανομένων των ακουολογικών και οφθαλμολογικών περιπτώσεων (ανάπτυξη και παθολογία)</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.9.: Προβλήματα συμπεριφοράς συμπεριλαμβανομένων των προβλημάτων κοινωνικής προσαρμογής και των θεωριών της προβληματικής συμπεριφοράς</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.10.: Αυτισμός</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.11.: Σύνδρομα λιγότερο γνωστά</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.x.: Άλλα σχετικά</u>

<u>Αίτια αναπηρίας</u>	<u>Περιεχόμενο 1.2.12.: Βασικά στοιχεία γενετικής</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.13.: Βασικά στοιχεία τοξικότητας σε διάφορες αναπηρίες</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.14.: Κύριες μελέτες αιτιολογίας των Αναπηριών (π.χ. προ γεννητικά-περιγεννητικά-μεταγεννητικά αίτια)</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.15.: Βασικά στοιχεία μεταβολικών διαταραχών</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.x.: Άλλα σχετικά</u>

<u>Ψυχο-κοινωνικό-συναισθηματική περιοχή της αναπηρίας</u>	<u>Περιεχόμενο 1.2.16.: Η επίδραση των εκπαιδευτικών παραγόντων στην αναπηρία συμπεριλαμβανομένης της Ειδικής Εκπαίδευσης</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.17.: Η επίδραση των κοινωνικό-συναισθηματικών παραγόντων στην αναπηρία</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.18.: Κύριες θεωρίες σχετικές με ψυχολογικούς παράγοντες (συμπεριλαμβανομένης της Κλινικής Ψυχολογίας)</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.19.: Διαφορική Διάγνωση και Κατηγοριοποίηση</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.20.: Παράγοντες Προσωπικότητας σε σχέση με την αναπηρία</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.21.: Συμπεριφορά και αναπηρία</u>

<u>Ανίχνευση/ Λιάγωση</u>	<u>Περιεχόμενο 1.2.22.: Μοντέλα αξιολόγησης για την αναπηρία</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.2.23.: Μοντέλα αξιολόγησης για τις συναισθηματικές διαταραχές και τις διαταραχές προσωπικότητας</u>

Περιεχόμενο 1.2.x: Άλλα σχετικά

Ομάδα 3: Συναφείς τομείς (παιδαγωγική, γενετική, νευρολογία, λογοθεραπεία..) ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
<p>Βασικές γνώσεις των σχετικών περιοχών ιατρικής, ψυχολογίας, εκπαίδευσης και αποκατάστασης</p> <p>(Παρακαλώ σημειώστε ότι η παραπάνω σειρά των επιστημονικών περιοχών είναι τυχαία)</p>	<p>Γνώση των βασικών εννοιών συναφών περιοχών. Αναγνώριση περιοχών πιθανής παρέμβασης ή αξιολόγησης</p> <p>Κατανόηση της γλώσσας και των εννοιών των συναφών επιστημονικών περιοχών.</p>	<p>Γνώση συγκεκριμένων πρακτικών και των αρχών δεοντολογίας για την εργασία στο πεδίο της αναπτυξιακής αναπηρίας. Ικανότητα συνεργασίας με άλλους επαγγελματίες στην ίδια ή σε άλλες περιοχές εξειδίκευσης. (Δες επίσης 4.3 <u>Ομαδική Εργασία</u>)</p>

Περιεχόμενο 1.3.1.: Παιδαγωγική (Βασικές έννοιες, φιλοσοφία)

Περιεχόμενο 1.3.2.: Ειδική Αγωγή

Περιεχόμενο 1.3.3.: Κλινική Ψυχολογία (Βασικές έννοιες)

Περιεχόμενο 1.3.4: Κοινωνική εργασία

Περιεχόμενο 1.3.5: Ψυχοθεραπεία (συμπεριλαμβανομένης της συμπεριφορικής θεραπείας)

Περιεχόμενο 1.3.6 : Παγνιοθεραπεία

Περιεχόμενο 1.3.7: Εργοθεραπεία

Περιεχόμενο 1.3.8: Φυσικοθεραπεία (αποκατάσταση)

Περιεχόμενο 1.3.9: Λογοθεραπεία

Περιεχόμενο 1.3.10.: Νευρολογία συμπεριλαμβανομένης της νευροφυσιολογίας (ανάπτυξη και παθολογία)

Περιεχόμενο 1.3.11.: Νεογνολογία

Περιεχόμενο 1.3.12.: Νευρο-παιδιατρική (ανάπτυξη και παθολογία)

<u>Περιεχόμενο 1.3.13.: Βιοχημεία (ανάπτυξη και παθολογία)</u>
<u>Περιεχόμενο 1.3.14.: Νευρολογία (εγκεφαλική ανάπτυξη και παθολογία)</u>
<u>Περιεχόμενο 1.3.15.: Ορθοπαιδική (ανάπτυξη και παθολογία)</u>
<u>Περιεχόμενο 1.3.16.: Ακουσολογία και Οφθαλμολογία (ανάπτυξη και παθολογία)</u>
<u>Περιεχόμενο 1.3.17: Παραϊατρικές προσεγγίσεις</u>
<u>Περιεχόμενο 1.3.x: Άλλα σχετικά</u>

Ομάδα 4: Εργαλεία αξιολόγησης για νεαρές ηλικίες ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Γνώση εργαλείων και μεθόδων αξιολόγησης (δοκιμασίες, παρατήρηση, κλπ.).	<p>Κατανόηση του τι μετρούν τα εργαλεία και του τι σημαίνουν τα αποτελέσματα</p> <p>Ικανότητα επιλογής, χρήσης και ερμηνείας του κατάλληλου εργαλείου αξιολόγησης ανάλογα με την ειδικότητα του επαγγελματία</p> <p>Συνεργασία με άλλους ειδικούς για τη διεπιστημονική αξιολόγηση</p>	<p>Ικανότητα ενημέρωσης για τα αποτελέσματα και τις μεθόδους Δες επίσης <u>4.6 Προσωπικές Δεξιότητες</u></p> <p>Αναστοχασμός για την εγκυρότητα των εργαλείων αξιολόγησης και των προσωπικών παρατηρήσεων</p>
	Πρακτική Εφαρμογή/κλινική άσκηση	

<u>Θεωρητική Πρόσληψη</u>	<u>Περιεχόμενο 1.4.1.: Βασικές αρχές της περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.4.2.: Βασικές αρχές ψυχομετρίας</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.4.3.: Βασικές αρχές των σταθμισμένων δοκιμασιών αξιολόγησης (βιο-ιατρικές παράμετροι, κλπ...)</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.4.4.: Τεχνικές Αξιολόγησης (ψυχολογικές, εκπαιδευτικές που προσανατολίζονται στο οικογενειακό σύστημα, συμπεριλαμβανομένης της γνώσης δομημένου πλάνου/εργαλείου για την επίδραση του περιβάλλοντος στο παιδί και την ανάπτυξή του</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.4.5.: Βασικές αρχές των αναπτυξιακών δοκιμασιών</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.4.6.: Ποσοτική και Ποιοτική ερμηνεία της διαδικασίας αξιολόγησης</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.4.χ.: Άλλα σχετικά</u>
<u>Πρακτική εφαρμογή</u>	<u>Περιεχόμενο 1.4.7.: Τεχνικές παρατήρησης βρέφους</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.4.8.: Ψυχολογικές δοκιμασίες</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.4.9.: Τεχνικές παιγνιοθεραπείας</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.4.10.: Λειτουργικά δοκιμασίες (γνωστικές δοκιμασίες, δοκιμασίες κινητικής ανάπτυξης, κλπ)</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.4.11.: Αναπτυξιακές Λίστες Ελέγχου</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.4.12.: Μέθοδοι παρατήρησης</u>
	<u>Περιεχόμενο 1.4.13.: Άλλα σχετικά</u>

Ομάδα 5: Η επίδραση του περιβάλλοντος ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Γνώση των περιβαλλοντικών επιδράσεων	Ικανότητα εργασίας σε διάφορες καταστάσεις και κοινωνικές περιστάσεις και ικανότητα εντοπισμού πηγών στήριξης και των περιορισμών που υπαγορεύονται από περιβαλλοντικούς παράγοντες	Γνώση στο να λειτουργεί κάποιος σε συγκεκριμένες περιστάσεις εφαρμόζοντας τις αρχές δεοντολογίας Δες επίσης <u>4.6 Προσωπικές Δεξιότητες</u>

Περιεχόμενο 1.5.1.: Οικολογικές Θεωρίες (Γνώση του περιβάλλοντος και της κοινωνίας)

Περιεχόμενο 1.5.2.: Θεωρίες θρησκευτικών διαφορών (αντιμετώπιση της αναπηρίας)

Περιεχόμενο 1.5.3.: Βασικές αρχές κοινωνιολογίας (κοινωνιολογία της οικογένειας, πολιτισμική κοινωνιολογία, κοινωνιολογία παθολογικών καταστάσεων)

Περιεχόμενο 1.5.4.: Βασικές αρχές των Δικαιωμάτων του Πολίτη/Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ειδικά για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες)

Περιεχόμενο 1.5.χ.: Άλλα σχετικά

4.2. ΒΑΣΙΚΗ περιοχή: επαφή ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ 15-20 ECTS

ΒΑΣΙΚΟ

1. Λαμβάνοντας υπόψη τις οικογένειες

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
<p>Γνώση των οικογενειακών αναγκών, των πόρων και της λειτουργίας της οικογένειας</p> <p>Γνώση των οικογενειακών συστημάτων και της συστημικής προσέγγισης</p> <p>Γνώση των πλαισίων γύρω από την οικογένεια</p>	<p>Ικανότητα συνεργασίας με γονείς</p> <p>Ικανότητα σχέσης σεβασμού με τις οικογένειες</p> <p>Ικανότητα αναγνώρισης των πλαισίων γύρω από την οικογένεια και των επιδράσεων τους</p> <p>Ικανότητα σεβασμού των οικογενειακών αξιών</p> <p>Ικανότητα αναγνώρισης της σύγκρουσης των συμφερόντων</p> <p>Ικανότητα επικοινωνίας σχετικά με διαφορετικές αντιλήψεις</p>	<p>Αναπτυξιακή προσέγγιση της οικογένειας ως σύστημα.</p> <p>Ανεκτικότητα της κοινωνικής διαφορετικότητας των οικογενειών.</p> <p>Αναγνώριση της ανάγκης για αλλαγές.</p> <p>Ανα-στοχασμός των προσωπικών και επαγγελματικών στάσεων, αποδεχόμενος/η την οικογένεια ως σύστημα.</p> <p>Αποδοχή της υπευθυνότητας για τις προσωπικές δραστηριότητες</p> <p>Δες επίσης <u>4.6 Προσωπικές Δεξιότητες</u></p>

2. Ανίχνευση των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών σε σχέση με την “Επαφή με την οικογένεια”

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>

<p>Γνώση των ατομικών επαγγελματικών αναγκών σε σχέση με τη βασική περιοχή “σχέση με την οικογένεια” (βασισμένη στον ατομικό φάκελο επαγγελματικής εκπαίδευσης)</p>	<p>Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογεί τις ανάγκες του/της για περαιτέρω συμπληρωματικά περιεχόμενα που να βασίζονται στην αρχική του/της εκπαίδευση</p>	<p>Ικανότητα αναστοχασμού των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών.</p>
---	---	---

**Ομάδα 1: Διάφορες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες
ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ**

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
<p>Αναπτυξιακά στάδια της οικογένειας, Ανάγκες της οικογένειας και προσωπικές ανάγκες.</p> <p>Στρατηγικές προσέγγισης των προβλημάτων της οικογένειας</p>	<p>Αξιολόγηση των αναγκών της οικογένειας και κάθε μέλους</p> <p>Κατάλληλος τρόπος επικοινωνίας (ομιλία/ακρόαση) με την οικογένεια σε σχέση με την αναπηρία του παιδιού</p>	<p>Θετικές στάσεις απέναντι στις οικογένειες που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσκολίες (εξαιτίας της αναπηρίας του παιδιού, κλπ.)</p> <p>Συναίσθηματική σταθερότητα και αυτοέλεγχος σε κρίσιμες καταστάσεις.</p> <p>Κριτική σκέψη (αναστοχασμός...)</p> <p>Δες επίσης <u>4.6 Προσωπικές Δεξιότητες</u></p>
<p>Σημασία της πρακτικής εφαρμογής (δες <u>4.7</u>)</p>		

<p><u>Περιεχόμενο: 2.1.1: Κύκλοι της οικογένειας και κρίσεις</u></p>
<p><u>Περιεχόμενο 2.1.2: Νέες μορφές οικογενειών (μονογονεϊκές κλπ) σε σχέση με την πολιτισμική και κοινωνική διαφοροποίηση</u></p>
<p><u>Περιεχόμενο 2.1.x: Άλλα σχετικά</u></p>

**Ομάδα 2: Οικογενειακά συστήματα –προσαρμογή στην αναπηρία
ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ**

Σχετική γνώση	Σχετικές Ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Θεωρίες και μοντέλα προσαρμογής στην αναπηρία.	Αναγνώριση και εντοπισμός των πηγών στήριξης (εσωτερικών και εξωτερικών) και η χρήση τους.	Επαγγελματική δεοντολογία αναφορικά με θετικές στάσεις προς την αναπηρία. Ενσυναίσθηση, Αναστοχασμός, Κριτική Σκέψη/Αναθεώρηση των προσωπικών επαγγελματικών αξιών, στάσεων/ Αναθεώρηση της προσωπικής επαγγελματικής ταυτότητας (λειτουργίες και ρόλοι μέσα σε οικογένειες με ιδιαίτερες δυσκολίες) Δες επίσης <u>4.6 Προσωπικές Δεξιότητες</u>
	Σημασία της πρακτικής εφαρμογής (<u>δες 4.7</u>)	

Περιεχόμενο.: 2.2.1 Μοντέλα προσαρμογής στην αναπηρία

Περιεχόμενο.: 2.2.2 Η κατάσταση των αδερφών και των παππούδων-γιαγιάδων

Περιεχόμενο: 2.2.3 Η Έγκαιρη Παρέμβαση ως μέρος του οικολογικού συστήματος των οικογενειών (ρόλος των ειδικών)

Περιεχόμενο.: 2.2.x Άλλα σχετικά

**Ομάδα 3: Οικογενειακά συστήματα – προσαρμογή στη μειονεκτικότητα
ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ**

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Θεωρίες και μοντέλα προσαρμογής σε περιπτώσεις κοινωνικών προβλημάτων (π.χ. εξαιτίας οικονομικών ή εθνικών λόγων).	Αναγνώριση και εντοπισμός των πηγών στήριξης (εσωτερικών και εξωτερικών) και η χρήση τους.	Επαγγελματική δεοντολογία αναφορικά με θετικές στάσεις σε περιπτώσεις κοινωνικών προβλημάτων
		Ενσυναίσθηση, Αναστοχασμός, Κριτική Σκέψη/Αναθεώρηση των προσωπικών επαγγελματικών αξιών, στάσεων Αναθεώρηση της προσωπικής επαγγελματικής ταυτότητας (λειτουργίες και ρόλοι μέσα σε οικογένειες με ιδιαίτερες δυσκολίες). Δες επίσης <u>4.6 Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Σημασία της πρακτικής εφαρμογής (δες <u>4.7</u>)		

Περιεχόμενο 2.3.1.: Η επίπτωση της κοινωνικής μειονεξίας στις οικογένειες

Περιεχόμενο 2.3.2: Η επίπτωση της μετανάστευσης στις οικογένειες

Περιεχόμενο 2.3.3: Η επίπτωση των ψυχιατρικών διαταραχών στην οικογένεια (ενός τουλάχιστον μέλους της οικογένειας)

Περιεχόμενο 2.3.x Άλλα σχετικά

**Ομάδα 4: Διάφορες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ειδικοί στην επικοινωνία και αλληλεπίδραση με τα οικογενειακά συστήματα
ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ**

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Επικοινωνιακές θεωρίες και στρατηγικές, Επαγγελματικές και οικογενειακές σχέσεις. Σύγχρονοι τρόποι επικοινωνίας (γραφτή, προφορική) Επικοινωνία σε διάφορα πλαίσια/περιβάλλοντα (γραφείο/σπίτι)	Χρήση των στρατηγικών για την κατανόηση της οικογένειας	Αποδοχή της ευθύνης για τις προσωπικές δράσεις (θετικές ή αρνητικές) Αναστοχασμός για την αναγνώριση των προσωπικών αντιδράσεων σε περιπτώσεις με ιδιαίτερες δυσκολίες Ικανότητα προσαρμογής της γνώσης και στάσης απέναντι στους άλλους με σκοπό τη συναίνεση Δες επίσης <u>4.6 Προσωπικές Ικανότητες</u>
	Σημασία της πρακτικής εφαρμογής (δες 4.7)	

Περιεχόμενο 2.4.1.: Επαγγελματικές και οικογενειακές σχέσεις βασισμένες στην επικοινωνία (συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών επικοινωνίας)

Ομάδα 5: Να ενδυναμώσουν τις οικογένειες (ενδυνάμωση, ανθεκτικότητα) και να γνωρίσουν την έννοια της συνεργασίας ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>

<p>Γνώση σχεδιασμού της στήριξης και της διαχείρισης της οικογένειας, Μοντέλα και εμπειρίες ενεργοποίησης πηγών στήριξης, συνεργασία με την οικογένεια στην Ε.Π.</p> <p>Έννοιες ενδυνάμωσης, αντιμετώπισης, συνοχής και ανεκτικότητας</p>	<p>Χρήση βασικών αρχών και εργαλείων αξιολόγησης των αναγκών και των επιθυμιών της οικογένειας που σχετίζονται με την εκπαίδευση του παιδιού, Χρήση των βασικών στρατηγικών της διαχείρισης πηγών στήριξης συμπεριλαμβάνοντας τις οικογένειες στην διαδικασία</p> <p>Εντοπισμός σύγκρουσης συμφερόντων, στρατηγικές επίλυσης τους σε σχέση με τους υπάρχοντες πηγές στήριξης</p>	<p>Αποδοχή της ισότητας μέσα στην ομάδα (ανάμεσα στα μέλη συμπεριλαμβανομένων των οικογενειών), Θετικές επαγγελματικές στάσεις /ικανότητες που διευκολύνει την εργασία με την οικογένεια, Αναστοχασμός πάνω σε διάφορους τρόπους με τους οποίους μια οικογένεια αλληλεπιδρά και παρουσιάζει κάποια συμπεριφορά (υπερπροστασία). Δες επίσης <u>4.4 Εξατομικευμένοι Μέθοδοι Παρέμβασης</u> και <u>4.6 Προσωπικές Δεξιότητες</u></p>
<p>Σημασία της πρακτικής εφαρμογής (δες 4.7)</p>		
<p><u>Περιεχόμενο: 2.6.1 Ενδυνάμωση και ενίσχυση της προσαρμογής στο πρόγραμμα της Έγκαιρης Παρέμβασης</u></p>		

4.3. Βασική περιοχή: ΟΜΑΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

5-10 ECTS

ΒΑΣΙΚΟ

1. Βασικές διαστάσεις και διαδικασίες της διεπιστημονικής ομάδας

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
<p>Γενική θεωρητική γνώση πάνω στο θέμα “Ομαδική εργασία”</p> <ul style="list-style-type: none"> - Τι είναι η εργασία σε ομάδα - Βασικές άξονες ή δυναμικές των ομάδων - Η επικοινωνία στις ομάδες. 	<p>Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να είναι σε θέση να εργάζονται σε μια ομάδα. Εφαρμογή τεχνικών και στρατηγικών εργασίας σε ομάδα. Χρήση επικοινωνιακών ικανοτήτων και δεξιοτήτων π.χ. χρήση της «ιδίας γλώσσας». Το να έχει κάποιος τις ίδιες αντιλήψεις για την Ε.Π. Το να υπάρχει συναίνεση για τα θέματα δεοντολογίας.</p>	<p>Αξίες: δέσμευση, σεβασμός και μη-παρεμβατική συμπεριφορά. Συμπεριφορές προσεκτικής ακρόασης, ενσυναίσθησης, ενεργητικής συμμετοχής, θετικής στάσης προς τη μάθηση και την εργασία στην ομάδα.</p> <p>Γνώση του ξεκάθαρα και με σεβασμό τρόπον μετάδοσης της γνώσης τους και των ιδεών τους Δες επίσης <u>4.6 Προσωπικές Ικανότητες</u></p>

2. Ανίχνευση των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών σε σχέση με την “Ομαδική εργασία”

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Γνώση των ατομικών επαγγελματικών αναγκών σε σχέση με την βασική περιοχή “Ομαδική εργασία” (βασισμένη στο ατομικό φάκελο επαγγελματικής εκπαίδευσης)	Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογεί τις ανάγκες του/της για περαιτέρω συμπληρωματικά περιεχόμενα που να βασίζονται στην αρχική του/της εκπαίδευση	Ικανότητα αναστοχασμού των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών.

Ομάδα 1: Κάνοντας τις ομάδες να δουλέψουν ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Καλή γνώση της «εργασίας σε ομάδα» και γνώση για ειδικές λειτουργίες	Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να επιδεικνύουν ικανότητα όταν διευθύνουν, ηγούνται και οργανώνουν ομάδες. Εφαρμογή και τοποθέτηση σε πλαίσιο τεχνικών και στρατηγικών της ομαδικής εργασίας. Χρήση επικοινωνιακών επιδεξιοτήτων και ικανοτήτων.	Αξίες: δέσμευση, σεβασμός και μη-παρεμβατική συμπεριφορά. Συμπεριφορές προσεκτικής ακρόασης, ενσυναίσθησης, ενεργητικής συμμετοχής, θετικής στάσης προς τη μάθηση και την εργασία στην ομάδα. Γνώση ξεκάθαρου και με σεβασμό τρόπον μετάδοσης της γνώσης και των ιδεών της. Δες επίσης <u>4.6 Προσωπικές Δεξιότητες</u>
	Σημασία της πρακτικής εφαρμογής (δες 4.7) σε σχέση με π.χ. την εποπτεία στην ομάδα	

Περιεχόμενο 3.1.1.: Καθοδήγηση ομάδων

Περιεχόμενο 3.1.2.: Κινητοποίηση ομάδων

Περιεχόμενο 3.1.3.: Προσπαιτούμενα προσόντα για την εργασία στην Ε.Π.

Περιεχόμενο 3.1.4.: Συμπεριφορές για την εργασία σε ομάδα (διαχείριση της διαφορετικότητας στις ομάδες)

Περιεχόμενο 3.1.5.: Δημιουργία ομάδας γύρω από το παιδί: (διεπιστημονικές, πολυεπιστημονικές και δια-επιστημονικές ομάδες π.χ. ανάπτυξη και ανταλλαγή μοντέλων)

Περιεχόμενο 3.1.6.: Συντονισμός ομαδικής εργασίας (άτομο αναφοράς)

Περιεχόμενο 3.1.7.: Συντονισμός με την οικογένεια (μέσα στο κέντρο) και των διαφόρων υπηρεσιών

Περιεχόμενο 3.1.8.: Εποπτεία και ενδοσκόπηση ομάδων

Περιεχόμενο 3.1.χ.: Άλλα σχετικά

Ομάδα 2: Ηθική στην Ε.Π. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Γνώση των θεμάτων ηθικής στην Ε.Π.	Δεξιότητα εξασφάλισης απορρήτου, ιδιωτικής ζωής και προστασίας δεδομένων των οικογενειών και των παιδιών στα κέντρα Ε.Π. Προσαρμογή της εργασίας στα πιστεύω, στις αρχές και στις πρακτικές ανατροφής των οικογενειών	Δέσμευση Σεβασμός Ενδιαφέρον για την αξιολόγηση Αναστοχασμός Δες επίσης 4.6 <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Σημασία της πρακτικής εφαρμογής (δες 4.7)		

Περιεχόμενο 3.2.1.: Αρχές Δεοντολογίας: Απόρρητο, ιδιωτικότητα, προστασία δεδομένων, κλπ

Περιεχόμενο 3.2.2.: Θέματα Δεοντολογίας στην Ε.Π.

Περιεχόμενο 3.2.3.: Προσαρμογή των πρακτικών της Ε.Π. στις αξίες, πιστεύω και πολιτισμικές πρακτικές κάθε οικογένειας

Περιεχόμενο 3.2.χ.: Άλλα σχετικά

**Ομάδα 3: Ποιότητα της Ε.Π. (ως μια ομαδική διεργασία)
ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ**

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Γνώση της αξιολόγησης της ποιότητας της εργασίας και/ή της ομάδας	Ικανότητα χρήσης πρωτοκόλλων και εργαλείων αξιολόγησης Χρήση στρατηγικών ώστε να εμπλακούν όλοι οι ειδικοί στο κέντρο.	Σεβασμός, θετική αξιολόγηση των οικογενειών και των ειδικών του κέντρου. Δέσμευση σε θέματα δεοντολογίας. Δες επίσης 4.6 <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Σημασία της πρακτικής εφαρμογής (δες 4.7)		

Περιεχόμενο 3.3.1.: Παράμετροι, υπό-παράμετροι και δείκτες Ποιότητας για τα κέντρα Ε.Π.

Περιεχόμενο 3.3.2.: Μοντέλα, συστήματα, πρωτόκολλα και εργαλεία αξιολόγησης της διαχείρισης της ποιότητας των ομάδων

Περιεχόμενο 3.3.3.: Συμμετογή όλων των εμπλεκόμενων κατά την αξιολόγηση της υπηρεσίας

Περιεχόμενο 3.3.χ.: Άλλα σχετικά

Ομάδα 4: Έρευνα στην Ε.Π. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Γνώση των ερευνών στην Ε.Π.	<p>Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να είναι ικανοί να χρησιμοποιούν βάσεις δεδομένων, να ψάχνουν στη βιβλιογραφία και να χρησιμοποιούν πηγές.</p> <p>Να κατανοούν και να ερμηνεύουν αποτελέσματα ερευνών σχετικά με την καθημερινή εργασία.</p> <p>Σχεδιασμός και πραγματοποίηση ερευνητικού έργου στο κέντρο τους (π.χ. ικανότητα ανίχνευσης και καθορισμού αναγκών ή προβλημάτων, καθορισμός στόχων και κατάλληλης μεθοδολογίας, κλπ) με την υποστήριξη κάποιου ειδικού</p>	Δέσμευση, σεβασμός, επιμέλεια, ενδιαφέρον και αναστοχασμός.

Περιεχόμενο 3.4.1.: Εισαγωγή στην έρευνα

Περιεχόμενο 3.4.2.: Πρόσφατες έρευνες στην Ε.Π.

Περιεχόμενο 3.4.3.: Διαχείριση έργων

Περιεχόμενο 3.4.χ.: Άλλα σχετικά

4.4. Βασική ΠΕΡΙΟΧΗ: εξατομικευμένες ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 20 ECTS

ΒΑΣΙΚΟ

1. Σχεδιασμός της διαδικασίας της ατομικής παρέμβασης

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
<p>Γνώση του τρόπου σύνδεσης αξιολόγησης και παρέμβασης (που προσανατολίζεται στις πηγές στήριξης)</p> <p>Γνώση του τρόπου χρήσης υποθέσεων και συσχετισμού τους με μοντέλα.</p> <p>Γνώση του τρόπου προσδιορισμού λειτουργιών και ρεαλιστικών στόχων</p> <p>Προσωποκεντρικός σχεδιασμός</p> <p>Γνώση των εργασιακών συμβολαίων</p>	<p>Ικανότητα ερμηνείας αποτελεσμάτων βασισμένα σε διεπιστημονικές αξιολογήσεις</p> <p>Ικανότητα διατύπωσης υποθέσεων σχετικών με την επιλογή κατάλληλων μοντέλων εργασίας (γιατί κάνουμε κάτι και με ποιο σκοπό)</p> <p>Ικανότητα συγγραφής πολυδιάστατου προσωπικού πλάνου εργασίας</p> <p>Σύνδεση της αξιολόγησης με τους στόχους και διεπιστημονική διαδικασία/ Δημιουργία και ανταλλαγή λειτουργικών και ρεαλιστικών στόχων που να βασίζονται σε υπάρχουσες πηγές στήριξης</p> <p>Διατύπωση υποθέσεων και χρήση μεθόδων εργασίας βασισμένα σε εμπειρικά δεδομένα</p> <p>Ικανότητα διατύπωσης στόχων στους γονείς και/ή σε άλλους συνεργάτες</p>	<p>Εργασία και ανταλλαγή εμπειριών και/ή υποθέσεων μέσα σε μια ομάδα</p> <p>Ευελιξία σε σχέση με μοντέλα εργασίας</p> <p>Ικανότητα διατύπωσης προσωπικών ερωτημάτων-απόψεων</p> <p>Ικανότητα αξιολόγησης και ανταλλαγής ρεαλιστικών στόχων. Αντιμετώπιση των μη ρεαλιστικών προσδοκιών.</p> <p><u>Δες επίσης 4.6 Προσωπικές Δεξιότητες</u></p>
<p>Σημασία της πρακτικής μεταφοράς (<u>δες 4.7</u>)</p>		

2. Ανίχνευση των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών σε σχέση με τις “Εξατομικευμένες Μέθοδοι Παρέμβασης”

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Γνώση των ατομικών επαγγελματικών αναγκών σε σχέση με την βασική περιοχή “εξατομικευμένες μέθοδοι παρέμβασης” (που να βασίζεται στον ατομικό φάκελο επαγγελματικής εκπαίδευσης)	Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογεί την ανάγκη του/της για περαιτέρω συμπληρωματικά περιεχόμενα που να βασίζονται στην αρχική του/της εκπαίδευση	Ικανότητα αναστοχασμού των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών.

Ομάδα 1: Βασικές έννοιες και φιλοσοφίες στην Ε.Π. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Γνώση της ιστορικής ανάπτυξης της Ε.Π. (γνώση των μοντέλων) συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης των διαφορετικών σημαντικών εννοιών (πρόληψη, προσανατολισμός προς την οικογένεια, προσανατολισμός προς τις ανάγκες)	Γνώση της σύνδεσης μεταξύ της πρακτικής της Ε.Π. και του θεωρητικού και ιστορικού υπόβαθρου Αναστοχασμός για τις επιπτώσεις σύμφωνα με ένα μοντέλο θεωρίας και εργασίας.	Αναστοχασμός για τα προσωπικά κίνητρα σε σχέση με την εργασία στην Ε.Π. Ικανότητα χρήσης μοντέλων με ένα δυναμικό τρόπο Δες επίσης <u>4.6 Προσωπικές Δεξιότητες</u>

Περιεχόμενο 4.1.1.: Ιστορία της Ε.Π.

Περιεχόμενο 4.1.2.: Γενική γνώση των βασικών εννοιών

Περιεχόμενο 4.1.3.: Μοντέλα της Ε.Π.

Ομάδα 2: Μετρήσιμες μέθοδοι παρέμβασης ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
<p>Γνώση της ενδυνάμωσης που βασίζεται στην υπόθεση και των μεθόδων παροχής ερεθισμάτων σε διαφορετικούς αναπτυξιακούς τομείς του παιδιού: π.χ. κινητική ανάπτυξη, γνωστικός τομέας, αντίληψη, γλώσσα και επικοινωνία, κοινωνικό-συναισθηματική ανάπτυξη, παιχνίδι...)</p> <p>Μέθοδοι ενδυνάμωσης της οικογένειας και σημαντικών άλλων</p>	<p>Ικανότητα χρήσης της γνώσης και των ικανοτήτων σε σχέση με την φυσιολογική ανάπτυξη, την αναπηρία και τις θεραπευτικές/παροχή ερεθισμάτων τεχνικές με έναν τρόπο που να έχει σημασία για το παιδί.</p> <p>Ικανότητα ανάπτυξης πρωτοβουλιών που δημιουργούν τις προϋποθέσεις αλλαγών σε σύνθετα οικογενειακά συστήματα</p> <p>Συμβουλευτική οικογένειας</p>	<p>Ενδυνάμωση των παιδιών ακολουθώντας τον τρόπο που ενεργούν τα παιδιά</p> <p>Ικανότητα ενίσχυσης και δημιουργίας εμπειριών/ δραστηριοτήτων για το παιδί και την οικογένεια βασισμένες στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο του παιδιού.</p> <p>Να επιδεικνύει «ενδιαφέρον» για την επικοινωνία και κατανόηση του ρόλου του ως σύμβουλος</p>
Σημασία της πρακτικής εφαρμογής (δες 4.7)		

Γενικό	<u>Περιεχόμενο 4.2.1: Προσεγγίσεις βασισμένες σε δεδομένα</u>
Παιδοκεντρικές	<u>Περιεχόμενο 4.2.2: Παιδοκεντρικές παρεμβάσεις βασισμένες στην ολιστική θεωρία από την παιδαγωγική, ψυχολογική, κοινωνική και ιατρική/παραϊατρική άποψη</u>
	<u>Περιεχόμενο 4.2.3: Διδακτική παροχής ερεθισμάτων στο παιδί</u>

Οικογενειοκεντρικές μέθοδοι παρέμβασης	<u>Περιεχόμενο 4.2.4: Οικογενειοκεντρικές μέθοδοι παρέμβασης</u>
	<u>Περιεχόμενο 4.2.5: Σχεδιασμός Προγράμματος Υποστήριξης Οικογένειας σε συνεργασία με την οικογένεια</u>
	<u>Περιεχόμενο 4.2.6.: Θεωρίες οικογενειακής συμβουλευτικής με τεχνικές επικοινωνίας</u>
	<u>Περιεχόμενο 4.2.7 : Παρέμβαση σε περιστάσεις κρίσεων</u>
Περιβάλλον	<u>Περιεχόμενο 4.2.8: Μέθοδοι περιβαλλοντικής παρέμβασης</u>
	<u>Περιεχόμενο 4.2.χ. : Άλλα σχετικά</u>

Ομάδα 3: Τεκμηρίωση ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Να γνωρίζει τους τρόπους και τους κανόνες καταγραφής πληροφοριών και τα διάφορα συστήματα	Να χρησιμοποιεί τα διάφορα συστήματα καταγραφής και να ανταλλάσσει σχετικές πληροφορίες Βασισμένα στον κώδικα δεοντολογίας (προστασία δεδομένων!)	Να μπορεί να εκφράζεται για θέματα δύσκολα (αναπηρία, πρόγνωση...) Δες επίσης <u>4.6 Προσωπικές Δεξιότητες</u>
	Σημασία της πρακτικής εφαρμογής (δες 4.7)	

Περιεχόμενο 4.3.1: Καταγραφή της διαδικασίας παρέμβασης

Περιεχόμενο 4.3.χ: Άλλα σχετικά

**Ομάδα 4: Ε.Π. - διαδικασία και αποτέλεσμα - αξιολόγηση
ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ**

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες Προσωπικές Δεξιότητες
<p>Γνώση των διαφόρων συστημάτων και επιπέδων αξιολόγησης (εννοιολογικών, δομικών, σταθμισμένων, προσανατολισμένα στο αποτέλεσμα) και εργαλείων</p> <p>Γνώση αυτό-αξιολόγησης, εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης</p> <p>Γνώση της σύνδεσης ανάμεσα στις διεργασίες προσδιορισμού στόχων, παρέμβασης, καταγραφής και αξιολόγησης</p>	<p>Καθορισμός μιας ξεκάθαρης στρατηγικής αξιολόγησης</p> <p>Ικανότητα διαφοροποίησης διαφόρων στρατηγικών αξιολόγησης και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας στρατηγικών</p> <p>Σύνδεση των εξατομικευμένων στόχων με την παρέμβαση και την αξιολόγηση σε προκαθορισμένα και μετρήσιμα κριτήρια</p>	<p>Το να ενδιαφέρεται κάποιος για τα αποτελέσματα της εργασίας του και να μπορεί να προβαίνει σε αλλαγές με βάση αυτά ή την ανατροφοδότηση</p> <p>Να μπορεί να επιλέγει την κατάλληλη μέθοδο για κάποιο πρόβλημα</p> <p>Ικανότητα αυτοκριτικής και αξιολόγησης προσωπικής συμπεριφοράς</p>
Σημασία της πρακτικής εφαρμογής (δες 4.7)		

Περιεχόμενο 4.4.1.: Γενικά ζητήματα αξιολόγησης (επίπεδα αξιολόγησης)

Περιεχόμενο 4.4.2.: Τρόπος και εργαλεία αξιολόγησης

Περιεχόμενο 4.4.3.: Κριτήρια αξιολόγησης

Περιεχόμενο 4.4.4.: Σύνδεση διαχείρισης της ποιότητας, καταγραφή και αξιολόγηση

Περιεχόμενο 4.4.5.: Άλλα σχετικά

4.5. Βασική ΠΕΡΙΟΧΗ: συγκεκριμένες ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ δεξιότητες 5-10 ECTS

ΒΑΣΙΚΟ

1. Λειτουργίες και ρόλοι μέσα στα κέντρα Ε.Π.

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Γνώση των διαφορετικών λειτουργιών και ρόλων σε ένα κέντρο Ε.Π. Γνώση των λειτουργιών και των ρόλων και των επικαλύψεων	Να μπορεί κάποιος να αναγνωρίζει τους ρόλους και τις λειτουργίες των διαφόρων ειδικών (π.χ. που απορρέουν από τη βασική τους εκπαίδευση)	Ξεκάθαρη και με σεβασμό <u>επικοινωνία</u>
Σημασία της πρακτικής εφαρμογής (δες 4.7)		

2. Ανίχνευση των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών σε σχέση με τις “συγκεκριμένες λειτουργικές δεξιότητες”

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Γνώση των ατομικών επαγγελματικών αναγκών σε σχέση με την βασική περιοχή “συγκεκριμένες λειτουργικές δεξιότητες” (που να βασίζεται στον ατομικό φάκελο επαγγελματικής εκπαίδευσης)	Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογεί την ανάγκη του/της για περαιτέρω συμπληρωματικά περιεχόμενα που να βασίζονται στην αρχική του/της εκπαίδευση	Ικανότητα αναστοχασμού των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών.

Ομάδα 1: Λόγω της λειτουργίας στην ομάδα Ε.Π. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Γνώση τεχνικών διαχείρισης, δημοσίων σχέσεων και δημιουργίας δικτύων, ποιοτικής διαχείριση, κλπ.	Συντονισμός της ομάδας ακολουθώντας τεχνικές διαχείρισης, λαμβάνοντας υπόψη τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, τις δημόσιες σχέσεις και τη δημιουργία δικτύων, την ποιότητα διαχείρισης, κλπ.	Ξεκάθαρη και με σεβασμό <u>επικοινωνία</u> , ικανότητα ακρόασης, χρήση εργαλείων παρακολούθησης
Σημασία της πρακτικής εφαρμογής (δες 4.7)		

Περιεχόμενο 5.1.1.: Καθοδήγηση ομάδας

Περιεχόμενο 5.1.2.: Διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού

Περιεχόμενο 5.1.3.: Παρακολούθηση και έλεγχος

Περιεχόμενο 5.1.4.: Δημόσιες σχέσεις και δημιουργία δικτύων

Περιεχόμενο 5.1.5.: Διαχείριση ποιότητας

Περιεχόμενο 5.1.6.: Άλλα θέματα που σχετίζονται με τη διαχείριση

Περιεχόμενο 5.1.7.: Θέματα που σχετίζονται με άλλες λειτουργίες, π.χ. υπεύθυνος περίπτωσης, Ειδικός ICT, υπεύθυνος ποιότητας

Ομάδα 2: Λόγω των ομάδων –στόχων ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές επιδεξιότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
<p>Γνώση των πολιτισμικών, γλωσσικών και κοινωνικό-οικονομικών διαφορών, συμπεριλαμβανομένης της γνώσης της κοινωνικής κατασκευής της αναπηρίας και της ανάπτυξης κοινωνικών συμπεριφορών προς διαφορετικές ομάδες ανθρώπων</p> <p>Γνώση στρατηγικών παρέμβασης σύμφωνα με τις ανάγκες της κάθε ομάδας (π.χ. θέματα υποχωρητικότητας, εθελοντικής συνεργασίας)</p> <p>Γνώση των διαφορετικών συστημάτων με διαφορετικές αξίες</p> <p>Γνώση των στρατηγικών παρέμβασης που είναι σχετικές με τις ανάγκες της ομάδας-στόχου.</p>	<p>Ικανότητα δράσης και επικοινωνίας στο πλαίσιο διαφορετικών ηθικών αξιών.</p> <p>Ενασχόληση με διαφορετικά συστήματα ηθικών αξιών</p> <p><u>Πολύ μεγάλη σημασία της πρακτικής εφαρμογής και του αναστοχασμού</u></p>	<p>Ευελιξία προσαρμογής σε διαφορετικές μορφές αναπηρίας</p> <p>Δες επίσης <u>4.6 Προσωπικές Δεξιότητες</u></p>

Περιεχόμενο 5.2.1: Οικογένειες μεταναστών, κοινωνικά μειονεκτούσες οικογένειες; Ομάδες-στόχοι που δεν ανήκουν στις τυπικές αναπηρίες (π.χ. παιδιά με ADHD, παιδιά γονέων με ψυχιατρικές διαταραχές)

Περιεχόμενο 5.2.2.: Άλλα

Ομάδα 3: Λόγω των θεσμικών απαιτήσεων ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ/Ορισμένες φορές Βασικό (π.χ. Μεταπτυχιακή Διατριβή)

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Γνώση του τρόπου σχεδιασμού προγραμμάτων Ε.Π. Ερευνητικές μέθοδοι, εκπαιδευτικά προγράμματα, ανάπτυξη, χρηματοδότηση	Ικανότητα εφαρμογής της γνώσης	Αναγνώριση σημαντικών θεμάτων των κέντρων Ε.Π. (π.χ. Εταιρική Ταυτότητα) και ικανότητα εφαρμογής καινοτόμων ιδεών

Περιεχόμενο 5.3.1: π.χ. Σχεδιασμός προγραμμάτων Ε.Π.

Περιεχόμενο 5.3.2.: π.χ. Εργασία σε ερευνητικές ομάδες και αναζήτηση οικονομικών πόρων και προγραμμάτων

Περιεχόμενο 5.3.3.: π.χ. Μεταπτυχιακή Διατριβή

Περιεχόμενο 5.3.3: Άλλα σχετικά

Ομάδα 4: Λόγω των νομικών απαιτήσεων ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
Σχετική νομοθεσία, δικαιώματα των παιδιών και των οικογενειών παιδιών με ειδικές ανάγκες συμπεριλαμβανομένων εκείνων με διαφορετικό υπόβαθρο και τη νομοθεσία της χώρας τους	Ικανότητα να εξηγεί τη νομοθεσία αλλά και να προτείνει αλλαγές σε σχέση με την Ε.Π. και τις παροχές για γονείς και παιδιά	Γνώση του κώδικα δεοντολογίας των διαφορετικών ειδικοτήτων που σχετίζονται με τους ανάπηρους

Περιεχόμενο 5.4.1: Ειδικός στη νομοθεσία για την Ε.Π., Συντονιστής μεταξύ των διαφόρων παραγόντων

Περιεχόμενο 5.4.2.: Άλλα σχετικά

ΒΑΣΙΚΟ
----

1. Αναστοχασμός σχετικά με τις ατομικές προκαταλήψεις

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
<p>Γνώση των προκαταλήψεων και των αντιλήψεων για την αναπηρία και την ανικανότητας</p> <p>Γνώση του προσωπικού κινήτρου για εργασία στην Ε.Π.</p>	<p>Ικανότητα αντιμετώπισης των προσωπικών προκαταλήψεων για την αναπηρία και αναγνώριση τους</p> <p>Ικανότητα εργασίας σύμφωνα με την ιδιοσυγκρασία κάποιου</p>	
		Σημασία της πρακτικής εφαρμογής (δες 4.7)

2. Ανίχνευση των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών σε σχέση με τις “Προσωπικές Δεξιότητες”

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες	Ευρύτερες <u>Προσωπικές Δεξιότητες</u>
<p>Γνώση των ατομικών επαγγελματικών αναγκών σε σχέση με την βασική περιοχή “προσωπικές δεξιότητες” (βασισμένη στον ατομικό φάκελο επαγγελματικής εκπαίδευσης)</p>	<p>Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογεί τις ανάγκες του/της για περαιτέρω συμπληρωματικά περιεχόμενα που να βασίζονται στην αρχική του/της εκπαίδευση</p>	<p>Ικανότητα αναστοχασμού των ατομικών εκπαιδευτικών αναγκών</p>

Ομάδα 1: Ενεργοποίηση των δυνατοτήτων του εαυτού ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ
--

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες
<p>Γνώση χρήσης των ατομικών δυνατοτήτων και των άλλων</p>	<p>Ικανότητα χρήσης των ατομικών δυνατοτήτων και των άλλων</p>

Ομάδα 2: Διαδικασίες και ειδικότητες ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες
Γνώση περιγραφής δραστηριοτήτων και εσωτερικών διεργασιών. Γνώση αξιολόγησης των προσωπικών δεξιοτήτων	Ικανότητα έκφρασης και αποδοχής κάτω από την εποπτεία ή μέσω αναστοχασμών με τους συναδέλφους Ικανότητα αναγνώρισης των απαραίτητων δεξιοτήτων και προόδου

Ομάδα 3: Προκαταλήψεις και αντιλήψεις ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ

Σχετική γνώση	Σχετικές ικανότητες
Γνώση των προκαταλήψεων και των αντιλήψεων για την αναπηρία και την ανικανότητα	Ικανότητα αντιμετώπισης των προσωπικών προκαταλήψεων για την αναπηρία και αναγνώριση τους

Λόγω διαφορετικών μορφών οργάνωσης αυτής της περιοχής αναστοχασμού δεν μπορούμε να ορίσουμε ειδικά περιεχόμενα, αφού σε ορισμένες περιπτώσεις τα περιεχόμενα αυτά συνδέονται με την πρακτική εφαρμογή.

Παρ' όλ' αυτά, θεωρούμε ότι

- η εποπτεία της πρακτικής εφαρμογής
- ο αναστοχασμός σε σχέση με μια διαδικασία καθοδηγούμενης ενδοσκόπησης
- η καθοδήγηση κατά τη διάρκεια της πρακτικής εφαρμογής από έναν έμπειρο ειδικό

θα μπορούσαν να αντιπροσωπεύουν καθορισμένα περιεχόμενα.

4.7. Βασική ΠΕΡΙΟΧΗ: ΠΡΑΚΤΙΚΗ εφαρμογή 20 ECTS

ΒΑΣΙΚΟ

Η Έγκαιρη Παρέμβαση σε Παιδιά Βρεφικής και Προσχολικής Ηλικίας δεν μπορεί να διδαχθεί μόνο μέσα σ' ένα θεωρητικό πλαίσιο. Χρειάζεται πρακτική, εμπειρία στο χώρο και συγκεκριμένη καθοδήγηση και εποπτεία. Συνεπώς τα περισσότερα από τα υπάρχοντα Προγράμματα Σπουδών επικεντρώνονται στην πρακτική εφαρμογή της αποκτημένης γνώσης και των δεξιοτήτων. Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να αποκτούν δεξιότητες και να συσχετίζουν την εμπειρία με την θεωρία.

Οι στόχοι της πρακτικής εφαρμογής είναι οι εκπαιδευόμενοι:

- i. Να αποκτήσουν εμπειρία της καθημερινής εργασίας σε ένα Κέντρο Έγκαιρης Παρέμβασης
- ii. Να εξασκήσουν την αποκτημένη γνώση και τις ικανότητες σε ένα περιβάλλον πραγματικής εργασίας και να είναι ικανοί να συσχετίζουν τις εμπειρίες με την θεωρία.
- iii. Να αναγνωρίζουν τις προσωπικές τους συμπεριφορές, ενέργειες και συναισθήματα μέσα σε μια οικογένεια και ανάμεσα σε άλλους ειδικούς (διεπιστημονικά, ...)
- iv. Να λάβουν ανάδραση – σχόλια από έναν έμπειρο ειδικό της Ε.Π.

Η πρακτική στην Ε.Π. σημαίνει την είσοδο σε ένα διάλογο με τις οικογένειες και με άλλους ειδικούς και επίσης με τις προσωπικές προκαταλήψεις και συναισθήματα. Για το λόγο αυτό χρειάζεται η πρακτική άσκηση. Μπορεί να διδαχθεί και να εκπαιδευτεί κάποιος στο να ακροάται και να εργάζεται με τις οικογένειες.

4.8. ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ: ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

20 ECTS

Βάσει των υπαρχόντων ευρωπαϊκών πλαισίων εργασίας, αφιερώνονται 20 μονάδες ECTS στην ατομική μεταπτυχιακή διατριβή.

5. Μελλοντικές προοπτικές

Αυτό το σχέδιο του Προγράμματος Σπουδών δημιουργήθηκε από την ομάδα εργασίας του EBIFF. Ορισμένες απόψεις μπορεί να επικαλύπτονται και άλλες μπορεί να μην αντιπροσωπεύονται από τον τρόπο που προτείνονται από τους συγγραφείς.

Όμως, φτάσαμε σε ένα σημαντικό ορόσημο του έργου , το οποίο είναι επίσης αναγνωρισμένο από την Επιστημονική Κοινότητα με τη δημοσίευση ενός σχετικού άρθρου στο *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities* (3/2006).

Εύχομαι αυτή το αναθεωρημένο σχέδιο να δώσει το ερέθισμα για συζήτηση ανάμεσα στους ειδικούς του EBIFF. Επιπλέον, είναι επίσης προσκεκλημένοι στη συζήτηση οι ειδικοί, οι γονείς και οι ερευνητές στον τομέα της Έγκαιρης Παρέμβασης σε Παιδιά Βρεφικής και Προσχολικής Ηλικίας.

Από τον Οκτώβριο του 2006 θα είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο το σχέδιο Προγράμματος Σπουδών, που θα επιτρέπει μια ατομική διαδικασία ταυτοποίησης ανάμεσα στον ατομικό φάκελο εκπαίδευσης στον τομέα της Ε.Π. και το ευρωπαϊκό πλαίσιο εργασίας.

Επιπρόσθετα, η προσωρινή επιτροπή πιστοποίησης (ομάδα εργασίας του EBIFF) θα ενημερώνει για τις προσωπικές αξιολογήσεις και τις αξιολογήσεις προγραμμάτων σπουδών (Ινστιτούτα Επιμόρφωσης)

Βρείτε το εργαλείο αξιολόγησης από το Νοέμβριο του 2006 στα Γερμανικά/Αγγλικά και Ελληνικά στο www.ebiff.org.

6. Αναφορές

- Arizcun, J., Gutiez, P., Ruiz, E. (without year). La formación específica en atención temprana. Revisión histórica y estado de la cuestión. Personal copy.
- Bronfenbrenner. U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by nature and design*. Cambridge MA: Harvard University Press.
- European Agency for the Development in Special Needs Education (2005). Early Childhood Intervention in Europe. *Brussels: in press*
- Bailey, D.B.; Powell, T. (2005). *Assessing the information needs of families in early intervention*. In: M. J. Guralnick (ed), *The developmental systems approach to Early Intervention*. Baltimore: Brookes, 151-183
- Carpenter, B.; Russell, P. (2005). *Early intervention in the United Kingdom*. . In: M. J. Guralnick (ed), *The developmental systems approach to Early Intervention*. Baltimore: Brookes, 455-480.
- Gilliam , S. W.; Meisels, S. J.; Mayes, L. C. (2005). *Screening and surveillance in early intervention systems*. . In: M. J. Guralnick (ed), *The developmental systems approach to Early Intervention*. Baltimore: Brookes, 73-98.
- Giné , C.; Garcia-Dié, M., T.; Garcia, M.G.; Momplet, R. V. (2005). *Early Intervention in Spain*. . In: M. J. Guralnick (ed), *The developmental systems approach to Early Intervention*. Baltimore: Brookes, 543-570.
- Guralnick, M. (1997). *The effectiveness of Early Intervention*. Brokes, Baltimore
- Guralnick, M. (2005a): An overview of the developmental systems model for early intervention. In: M. J. Guralnick (ed), *The developmental systems approach to Early Intervention*. Baltimore: Brookes, 3-29.
- Guralnick, M. (2005b), Inclusion as a core principle in the early intervention system. An overview of the developmental systems model for early intervention. In: M. J. Guralnick (ed), *The developmental systems approach to Early Intervention*. Baltimore: Brookes, 59-69
- Harbin, G.L. (2005). Designing an integrated point of access in the early intervention system. In: M. J. Guralnick (ed), *The developmental systems approach to Early Intervention*. Baltimore: Brookes, 99-131
- Helios II (1996): Final Report of the thematic group I "Early Intervention" of the HELIOS II programme of the European Commission DG V and DG XXII, Brussels*
- Peterander, F. (2004), Indikatoren einer qualitaetvollen und effektiven Fruehfoerderung - Evaluationsstudie aus Bayern. In: Astegger K., Cee, G. (eds), *Qualität in der Fruehfoerderung*. Salzburg, Lebenshilfe, 21-26 (Indicators of effective and high quality early childhood intervention, German)
- Peterander, F.; Speck, O. (2004): *Qualitaetsmanagement in sozialen Einrichtungen*. Muenchen: Reinhardt (Quality management in social services, German)
- Peterander, F. (2004c), *Neue Technologien und Qualitätentwicklung in sozialen Einrichtungen*. In: F. Peterander, F.; O Speck (eds) *Qualitaetsmanagement in sozialen Einrichtungen*. Muenchen: Reinhardt, 311-325 (New technologies and quality development in social services, German)
- Peterander, F.(2004) *The future of Early Intervention – quality and professionalism*. Paper presented at the IX Reunion Interdisciplinar sobre Poblaciones de Alto Riesgo de Deficiencias. Madrid, retrieved www. , 20.4.2005

- Pretis, M. (1998a). Evaluation interdisziplinärer Frühförderung und Familienbegleitung bei Kindern mit Down-Syndrom. Bedingungs- und Wirkfaktoren, kovariierende Variablen. *Frühförderung interdisziplinär*, 17, 49-64.[Evaluation of Early Intervention in Children with Down's Syndrome, German]
- Pretis, M. (1998b). Das Modell "Steiermark". *Frühförderung interdisziplinär*, 17, 177-183. [The Styrian/Austrian model of Early Intervention]
- Pretis, M. (1999). Zwischen Lust und Frust: Erlebter Therapiedruck in der Frühförderung. *Frühförderung interdisziplinär*, 18, 109-116.[Delightment frustration and expectations in Early Intervention, German]
- Pretis, M. (2000). From Evaluation to Methodology. Early intervention in children with Down's syndrome. *Children and young infants*. 23-31
- Pretis, M. (2001). *Frühförderung planen, durchführen und evaluieren*. München: Reinhardt. (Planing, performing and evaluation early childhood intervention, German)
- Pretis, M. (2005)-. A Developmental Communications Model Within the Early Intervention System in Austria. In: M. J. Guralnick (ed), *The developmental systems approach to Early Intervention*. Baltimore: Brookes, 425-438
- Pretis, M (2006). Professional Training in Early Intervention, an European Perspective. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*, 1 (in press)
- Sameroff, A.J.; Chandler M.J. (1975). Reproductive Risk and the Continuum of Caretaking Causality. In *Review of Child Development Research*, Vol. 4, Chicago: University of Chicago Press.
- Schlack, H. G. (1991). Die Auswirkung der Frühbehandlung des behinderten Kindes auf seine Familie. *Frühförderung interdisziplinär*, 10, 37-41. (The effects of early childhood intervention for the child with disability and the family, German)
- Sheehan H., Snyder S., Sheehan, R. (2004): *Qualitätsmanagement in sozialen Einrichtungen in den USA*. In: F. Peterander, O. Speck (eds), *Qualitätsmanagement in sozialen Einrichtungen*, 114-129. München: Reinhardt (*Quality managqement in social services, German*)
- Shonkoff, J.P.; Hauser-Cram, P., WyngaardenKrauss, M.; Christoph-Upshur, C. (1992). *Development of infants with disabilities and their families, implication for theory and service delivery*. Monographs of the Society for Research in Child Deveolpment 57.
- Speck, O. (2004). Offene Perspektiven in der Fruehfoerderung. *Frühförderung interdisziplinär*, 23, 1, 16-25.[Perspectives in Early Childhood Intervention, German]
- Weiss, H.; Neuhäuser, G.; Sohns, A. (2004): *Soziale Arbeit in der Frühförderung und Sozialpädiatrie*. Weinheim: Beltz. (Social work in the field of Early Childhood intervention and social pediatry, German)
- www.ebiff.org retrieved october ,2004

7. Παραρτήματα

EBIFF

Συνέντευξη

για την ανάπτυξη οδηγού σπουδών στην

Επιμόρφωση στην Έγκαιρη Παρέμβαση

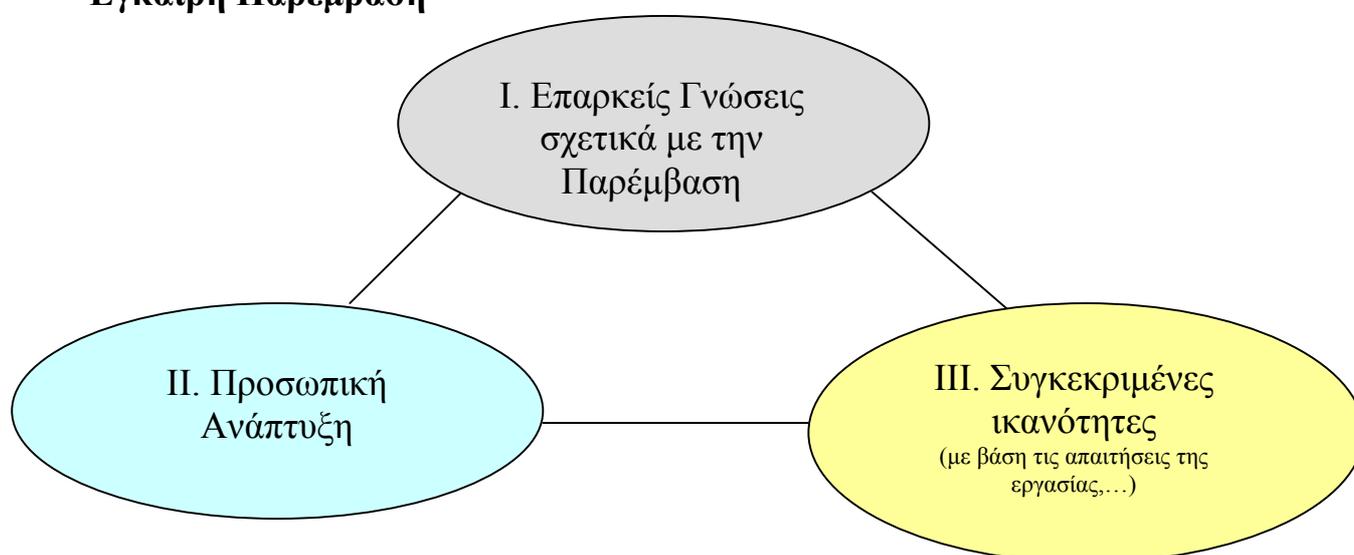
www.ebiff.org

Θεωρητική προσέγγιση:

Ο οδηγός αυτός συνέντευξης έχει φτιαχτεί για συλλογή πληροφοριών σχετικά με τις δεξιότητες και τις γνώσεις που πρέπει να έχει κάποιος ο οποίος εργάζεται στον τομέα της έγκαιρης παρέμβασης.

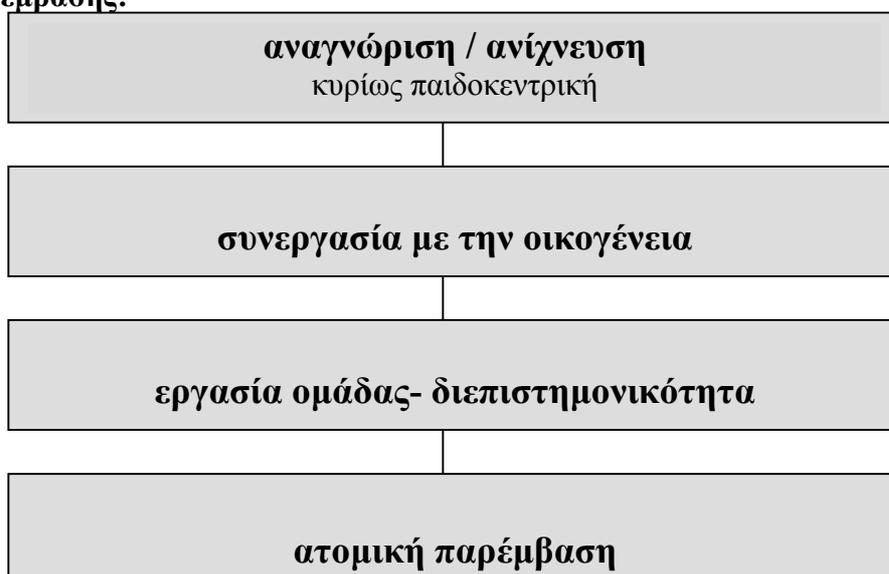
Η ομάδα εργασίας EBIFF συγκέντρωσε στοιχεία από προηγούμενες μελέτες (Helios, Eurlyaid (www.eurlyaid.net), European Agency (www.european-agency.org) για το έργο της έγκαιρης παρέμβασης (ΕΠ) και συνέθεσε ένα πρόγραμμα με όλες τις απαραίτητες γνώσεις, τις οποίες πρέπει να έχει κάποιος που εργάζεται στον τομέα της έγκαιρης (πρώιμης) παρέμβασης. Η δομή, που προτείνουμε παρακάτω, έχει τη μορφή μοντέλου το οποίο λαμβάνει υπόψη του το γεγονός ότι στην ΕΠ πολλές διαδικασίες συνδέονται μεταξύ τους και είναι αλληλένδετες.

Συναφείς τομείς- σπουδών για την εκπαίδευση επαγγελματιών στην Έγκαιρη Παρέμβαση

I. Επαρκείς Γνώσεις σχετικά με την Παρέμβαση:

Οι απαιτούμενες γνώσεις-ικανότητες ακολουθούν την παρακάτω λογική διαδικασία της έγκαιρης παρέμβασης:

Παρακάτω παρουσιάζεται ένα παράδειγμα από τις απαραίτητες γνώσεις και ικανότητες που η ομάδα EBIFF επεξεργάστηκε σχετικά με τους δύο τομείς (προσωπική ανάπτυξη και συγκεκριμένες ικανότητες).

II. Προσωπική Ανάπτυξη:

▪ αναγνώριση των προσωπικών μας προκαταλήψεων
▪ ενεργοποίηση των ικανοτήτων μας
▪ αξιολόγηση των επαγγελματικών μας δραστηριοτήτων
▪ εντοπισμός των συναισθηματικών μας αντιδράσεων και της επίδρασης τους στην εργασία μας με άλλους

III. Συγκεκριμένες συμπληρωματικές ικανότητες/γνώσεις:

▪ σχετιζόμενες με την επαγγελματική μας εκπαίδευση
▪ σχετιζόμενες με τη θέση που κατέχουμε, π.χ. διευθυντής,...
▪ σχετιζόμενες με την ομάδα στόχο, π.χ. μετανάστες, απειλούμενοι με κοινωνικό αποκλεισμό,...
▪ σχετιζόμενες με τα απαιτούμενα προσόντα για την ειδικότητά μας, π.χ. εξειδικευμένη γνώση
▪ σχετιζόμενες π.χ. με το νομικό πλαίσιο της ΕΠ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Κάθε τομέας περιλαμβάνει ένα μέρος που αναφέρεται στις ικανότητες (το να ξέρεις τι και πώς) και ένα μέρος που αναφέρεται στην επίδοσή μας (εφαρμογή της γνώσης)!

ΟΔΗΓΙΕΣ:

- Ρωτούμε τους επαγγελματίες του χώρου της έγκαιρης παρέμβασης και τους γονείς ή δασκάλους που εμπλέκονται στην ΕΠ (Θέλουμε να αναπτύξουμε ένα κοινό πρόγραμμα σπουδών με τις απαραίτητες γνώσεις και ικανότητες που θα πρέπει να έχει κάποιος που εργάζεται στο χώρο της έγκαιρης παρέμβασης).
- Ζητείστε από τους επαγγελματίες της ΕΠ να προβληματιστούν για λίγο πάνω στα παρακάτω θέματα. Τα θεωρούν σχετικά; Υπάρχουν και άλλα θέματα, τα οποία σχετίζονται και θα πρέπει να συμπεριληφθούν;
- Ζητείστε απαντήσεις σε ανοιχτές ερωτήσεις και, αν χρειαστεί, δώστε περισσότερες πληροφορίες.
- Οι συνεντεύξεις θα πρέπει να διεξάγονται ατομικά.
- Παρακαλούμε να στείλετε τα αποτελέσματά σας (συχνότητα απάντησης ερωτήσεων, μεταφρασμένες καταχωρημένες απαντήσεις σε ανοικτές ερωτήσεις) μέχρι την 30^η Ιουνίου στην ηλεκτρονική διεύθυνση sinn.uschnig@utanet.at.

Δομή της συνέντευξης:

- Δημογραφικά στοιχεία.
- Εκτίμηση των απαιτούμενων γνώσεων και ικανοτήτων για εργασία στον τομέα της έγκαιρης παρέμβασης και δυνατότητα περιγραφής θεματικών περιοχών προγράμματος σπουδών για επαγγελματίες του χώρου της έγκαιρης παρέμβασης.
- Συγκέντρωση προτάσεων για ανάπτυξη περαιτέρω συγκεκριμένων ικανοτήτων και γνώσεων

Δημογραφικά Στοιχεία:

Χώρα:
Φύλο:
Επάγγελμα:
Θέση στο χώρο της εργασίας (ΕΠ):
Παρατηρήσεις:

I. ΓΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠ:

Θεωρείτε τα παρακάτω θέματα που αναφέρονται σε γνώσεις και ικανότητες ως προϋποθέσεις για ποιοτική εργασία στο χώρο της έγκαιρης παρέμβασης;

Αν τα θεωρείτε απαραίτητα: Ποια εκπαιδευτικά περιεχόμενα και θεματικές σχετίζονται με τις ικανότητες αυτές;

Αν δεν τα θεωρείτε απαραίτητα: Μπορείτε να εξηγήσετε γιατί;

αναγνώριση / ανίχνευση

(αναγνώριση του δυναμικού, των ικανοτήτων και των δυσκολιών των παιδιών):

Αυτό περιλαμβάνει:

το να έχει κανείς γνώσεις για την ανάπτυξη του παιδιού (βιο-, ψυχο-, κοινωνική)

☐ απαραίτητο	Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:
☐ μη απαραίτητο	
☐ δεν γνωρίζω	

το να έχει κανείς γνώσεις για τις διάφορες αναπηρίες

☐ απαραίτητο	Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:
☐ μη απαραίτητο	
☐ δεν γνωρίζω	

το να έχει κανείς γνώσεις για συγγενείς χώρους (γενετική, νευρολογία, λογοθεραπεία,...)

- απαραίτητο
- μη απαραίτητο
- δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να έχει κανείς γνώσεις για εργαλεία αξιολόγησης για μικρά παιδιά

- απαραίτητο
- μη απαραίτητο
- δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να έχει κανείς γνώσεις για την επίδραση του περιβάλλοντος

- απαραίτητο
- μη απαραίτητο
- δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

Σχετικά με την αναγνώριση / ανίχνευση: Υπάρχει κάποιο θέμα (γνώσεις-ικανότητες) που δεν τέθηκε και επιθυμείτε να το συμπεριλάβετε;

--

Συνεργασία με την οικογένεια

(συνεργασία με όλα τα μέλη της οικογένειας (γονείς, αδέρφια, παππούδες)

Αυτό περιλαμβάνει:

το να γνωρίζει κανείς πώς λειτουργεί το σύστημα της οικογένειας	
☐ απαραίτητο	Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:
☐ μη απαραίτητο	
☐ δεν γνωρίζω	

το να έχει κανείς γνώσεις σχετικά με τις διάφορες προκλήσεις/δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες	
☐ απαραίτητο	Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:
☐ μη απαραίτητο	
☐ δεν γνωρίζω	

το να γνωρίζει κανείς πώς μπορεί η οικογένεια να προσαρμοστεί στην αναπηρία	
☐ απαραίτητο	Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:
☐ μη απαραίτητο	
☐ δεν γνωρίζω	

το να έχει κανείς γνώσεις σχετικά με τις διάφορες προκλήσεις/δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες στην επικοινωνία και την αλληλεπίδραση με το οικογενειακό σύστημα	
☐ απαραίτητο	Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:
☐ μη απαραίτητο	
☐ δεν γνωρίζω	

το να γνωρίζει κανείς πώς να προσεγγίσει την οικογένεια με ολιστικό τρόπο (λαμβάνοντας υπόψη πάντα την καταγωγή, τους δεσμούς και τις παραδόσεις)

απαραίτητο

μη απαραίτητο

δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να γνωρίζει κανείς πώς να σχεδιάζει μαζί με την οικογένεια το πρόγραμμα παρέμβασης (ενδυνάμωση, προσαρμογή) και να γνωρίζει την έννοια της ισότιμης συνεργασίας

απαραίτητο

μη απαραίτητο

δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

Σχετικά με το θέμα «Συνεργασία με την οικογένεια»: Υπάρχει κάποιο θέμα (γνώσεις-ικανότητες) που δεν τέθηκε και επιθυμείτε να το συμπεριλάβετε;

--

Εργασία στην Ομάδα- Διεπιστημονικότητα
(το να δουλεύει κανείς σαν μια ομάδα)

Αυτό περιλαμβάνει:

το να έχει κανείς γνώσεις σχετικά με τη διεπιστημονικότητα

- απαραίτητο
 μη απαραίτητο
 δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να μπορεί κανείς να εργαστεί με άλλους από διαφορετικές ειδικότητες

- απαραίτητο
 μη απαραίτητο
 δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να γνωρίζει κανείς πώς να σχεδιάζει ένα πρόγραμμα παρέμβασης με την ομάδα

- απαραίτητο
 μη απαραίτητο
 δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να έχει κανείς γνώση των πιθανών εμποδίων στην συνεργασία και στην επικοινωνία και να μπορεί να τα αντιμετωπίσει

- απαραίτητο
 μη απαραίτητο
 δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να λαμβάνει κανείς σοβαρά υπόψη του την ηθική δεοντολογία	
☐ απαραίτητο ☐ μη απαραίτητο ☐ δεν γνωρίζω	Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να γνωρίζει κανείς πώς να εργάζεται με δίκτυα που περιλαμβάνουν διάφορες υπηρεσίες	
☐ απαραίτητο ☐ μη απαραίτητο ☐ δεν γνωρίζω	Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να μπορεί κανείς να αξιολογεί την ποιότητα των υπηρεσιών	
☐ απαραίτητο ☐ μη απαραίτητο ☐ δεν γνωρίζω	Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να ξέρει κανείς πώς να οργανώνει, να διευθύνει και να αναπτύσσει ερευνητικές δραστηριότητες με την ομάδα	
☐ απαραίτητο ☐ μη απαραίτητο ☐ δεν γνωρίζω	Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

Σχετικά με την εργασία στην ομάδα-διεπιστημονικότητα: Υπάρχει κάποιο θέμα (γνώσεις-ικανότητες) που δεν τέθηκε και επιθυμείτε να το συμπεριλάβετε;

Μέθοδοι Ατομικής Παρέμβασης

(ανάπτυξη και διεκπεραίωση της παρέμβασης)

Αυτό περιλαμβάνει:

το να έχει κανείς γνώσεις σχετικά με τις βασικές έννοιες και τη φιλοσοφία της ΕΠ

- απαραίτητο
- μη απαραίτητο
- δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να έχει κανείς το θεωρητικό υπόβαθρο – γνώση διαφορετικών θεωρητικών μοντέλων ΕΠ και εννοιών

- απαραίτητο
- μη απαραίτητο
- δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να μπορεί κανείς να συνδέσει την αξιολόγηση και την παρέμβαση (παρέμβαση που στηρίζεται σε δεδομένα)

- απαραίτητο
- μη απαραίτητο
- δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να ξέρει κανείς πώς να ορίσει σκοπούς και στόχους με βάση τα υπάρχοντα μέσα (συμπεριλαμβανομένης και της πρόληψης)

- απαραίτητο
- μη απαραίτητο
- δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να έχει κανείς γνώσεις σχετικά με τη συμβουλευτική οικογένειας

- απαραίτητο
- μη απαραίτητο
- δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να καθορίσει κανείς κριτήρια αξιολόγησης

- απαραίτητο
- μη απαραίτητο
- δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να έχει κανείς γνώσεις σχετικά με τα τυποποιημένα τεστ και τα συστήματα τεκμηρίωσης και να μπορεί να τεκμηριώνει κατάλληλα τις παρεμβάσεις

- απαραίτητο
- μη απαραίτητο
- δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να έχει κανείς γνώσεις σχετικά με τις μεθοδολογίες που στηρίζονται σε θεωρία

- απαραίτητο
- μη απαραίτητο
- δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να έχει κανείς γνώσεις σχετικά με την εφαρμογή της παρέμβασης με βάση το οικολογικό μοντέλο

- απαραίτητο
- μη απαραίτητο
- δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

το να έχει κανείς γνώσεις αξιολόγησης της ατομικής παρέμβασης	
☐ απαραίτητο	Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:
☐ μη απαραίτητο	
☐ δεν γνωρίζω	

Σχετικά με τις μεθόδους ατομικής παρέμβασης: Υπάρχει κάποιο θέμα (γνώσεις-ικανότητες) που δεν τέθηκε και επιθυμείτε να το συμπεριλάβετε;

--

II. Προσωπική Ανάπτυξη

Αυτό περιλαμβάνει:

Αναγνώριση των προσωπικών μας προκαταλήψεων- το να μπορεί κάποιος να αναγνωρίζει τις προκαταλήψεις του, τις στάσεις του, την αντίληψή του για την αναπηρία (να αναπτύξει θετική στάση αντί να ακολουθεί στερεότυπες συμπεριφορές και να βγάζει συμπεράσματα)

- απαραίτητο
 μη απαραίτητο
 δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

Ενεργοποίηση των δικών μας δυνατοτήτων- το να μπορεί κάποιος να αναπτύσσει, να ενεργοποιεί και να χρησιμοποιεί πηγές και δυνάμεις μέσα και έξω από τον ίδιον (π.χ. μέσα από εποπτεία, μία ομάδα, κλπ), να αντιμετωπίζει καταστάσεις με επαγγελματικό τρόπο (π.χ. να προλαμβάνει την εξουθένωση)

- απαραίτητο
 μη απαραίτητο
 δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

Αξιολόγηση των επαγγελματικών μας δραστηριοτήτων-να μπορεί κάποιος να αξιολογεί τις επαγγελματικές του δραστηριότητες, τις παρεμβάσεις του, το είδος της εργασίας του όπως και τις απαιτήσεις του από τις οικογένειες ή από τα άλλα μέλη της ομάδας (π.χ. όταν λειτουργεί ως καλή νεράιδα, κάνει φύλαξη, πιέζει, κλπ)

- απαραίτητο
 μη απαραίτητο
 δεν γνωρίζω

Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:

Αναγνώριση των συναισθηματικών μας αντιδράσεων και της επίδρασής τους στις συνδιαλλαγές μας- να μπορεί κάποιος να αναγνωρίζει τα συναισθήματά του, να μπορεί να τα ξεχωρίζει, να μπορεί να αναγνωρίζει την επίδραση των συναισθημάτων του, να μπορεί να περιορίζει την επίδρασή τους ειδικά σε δύσκολες και μπερδεμένες καταστάσεις

☐ απαραίτητο	Σχετικές θεματικές ενότητες και περιοχές:
☐ μη απαραίτητο	
☐ δεν γνωρίζω	

Σχετικά με την προσωπική ανάπτυξη: Υπάρχει κάποιο θέμα (γνώσεις-ικανότητες) που δεν τέθηκε και επιθυμείτε να το συμπεριλάβετε;

--

III. Συγκεκριμένες Γνώσεις/ Ικανότητες

Υπάρχουν άλλες γνώσεις ή ικανότητες που κατά τη γνώμη σας είναι απαραίτητες για να εργαστεί κάποιος στον τομέα της έγκαιρης (πρώιμης) παρέμβασης;

Συγκεκριμένες γνώσεις/ ικανότητες

που καθορίζονται από την προσωπική σας επαγγελματική εκπαίδευση

Ικανότητες/ γνώσεις

Θεματικές ενότητες για επιμόρφωση

που καθορίζονται από τη θέση σας στον φορέα (π.χ. διευθυντής)

Ικανότητες/ γνώσεις

Θεματικές ενότητες για επιμόρφωση

που καθορίζονται από την ομάδα στόχο (που εργάζεστε) (π.χ. μετανάστες, κοινωνικά αποκλεισμένοι)

Ικανότητες/ γνώσεις

Θεματικές ενότητες για επιμόρφωση

που καθορίζονται από την ειδικότητά σας

Ικανότητες/ γνώσεις

Θεματικές ενότητες για επιμόρφωση

που καθορίζονται από το νομικό πλαίσιο της έγκαιρης παρέμβασης

Ικανότητες/ γνώσεις
Θεματικές ενότητες για επιμόρφωση

Σχετικά με τις συγκεκριμένες γνώσεις / ικανότητες: Υπάρχει κάποιο θέμα (γνώσεις-ικανότητες) που δεν τέθηκε ή επιθυμείτε να το συμπεριλάβετε;

Σας ευχαριστούμε!

**Παράρτημα 2: Επίπεδα Αναφοράς της Ευρωπαϊκής Πιστοποίησης Πλαισίου
Εργασίας που ορίζεται από τα αποτελέσματα μάθησης (Επίπεδα 5, 6 και 7)**

5	Χρήση ευρείας θεωρητικής και πρακτικής γνώσης που συχνά εξειδικεύεται σ' ένα πεδίο και που δείχνει αντίληψη των περιορισμών στη γνωστική βάση.	Ανάπτυξη στρατηγικής και δημιουργικής ανταπόκρισης στην αναζήτηση λύσεων σε καθορισμένα συγκεκριμένα και αφηρημένα προβλήματα. Ικανότητα χρήσης της πρακτικής και θεωρητικής γνώσης για την επίλυση προβλημάτων	Διαχείριση έργων που απαιτούν επίλυση προβλημάτων όπου υπάρχουν πολλοί παράγοντες, ορισμένοι από τους οποίους αλληλεπιδρούν και καταλήγουν σε απρόβλεπτη αλλαγή. Δημιουργικότητα στην ανάπτυξη διαφόρων έργων. Διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού και παρακολούθηση της προσωπικής επίδοσης και των άλλων. Εκπαίδευση άλλων ατόμων και παρακολούθηση επίδοσης της ομάδας.	Αξιολόγηση της προσωπικής μάθησης και αναγνώριση των εκπαιδευτικών αναγκών για τον προσδιορισμό συνέχισης της εκπαίδευσης	Μεταφορά ιδεών με έναν καλά δομημένο και λογικό τρόπο στους συναδέλφους, εφόπτες και γονείς χρησιμοποιώντας ποιοτική και πληροφορήση. Έκφραση μιας κατανοητής εσωτερικευμένης προσωπικής εικόνας του κόσμου που να αντανακλά δέσμευση με άλλους.	Διατύπωση απαντήσεων σε αφηρημένα και συγκεκριμένα προβλήματα. Ικανότητα αλληλεπίδρασης στο χώρο εργασίας. Κρίση βασισμένη στη γνώση σχετικών κοινωνικών και ηθικών ζητημάτων.
6	Χρήση λεπτομερούς και πρακτικής γνώσης ενός πεδίου. Βασικές γνώσεις που απαιτούν κριτική κατανόηση θεωριών και αρχών.	Κατάκτηση των μεθόδων και των εργαλείων ενός περίπλοκου και εξειδικευμένου πεδίου και επίδειξη καινοτομίας σε σχέση με τη χρησιμοποίηση των μεθόδων. Επινόηση και διατήρηση επιχειρημάτων για την επίλυση προβλημάτων.	Επίδειξη ικανότητας για σχεδιασμό και διαχείριση πόρων και ανθρώπινου δυναμικού σε περιβάλλοντα εργασίας και μελέτης τα οποία είναι απρόβλεπτα και απαιτούν επίλυση μέσα από πολλούς και αλληλεπιδρώντες παράγοντες. Επίδειξη δημιουργικότητας στο σχεδιασμό διαφόρων έργων και λήψη πρωτοβουλιών στη διοίκηση έργων συμπεριλαμβανόμενων και της επιμόρφωσης άλλων με σκοπό την ανάπτυξη της ομαδικής επίδοσης.	Συνεχής αξιολόγηση της προσωπικής εκπαίδευσης και αναγνώριση των εκπαιδευτικών αναγκών.	Ικανότητα επικοινωνίας ιδεών και λύσεων προβλημάτων με άλλους ειδικούς και μη χρησιμοποιώντας ποιοτική και πληροφορήση. Έκφραση μιας κατανοητής εσωτερικευμένης προσωπικής ιδέας για τον κόσμο που βασίζεται στην αλληλεγγύη με τους άλλους	Ικανότητα συγκέντρωσης και ερμηνείας δεδομένων σε ένα πεδίο για την επίλυση προβλημάτων. Επίδειξη εμπειρίας λειτουργικής αλληλεπίδρασης σε ένα περίπλοκο περιβάλλον. Κρίση που να βασίζεται σε κοινωνικά και ηθικά ζητήματα που εμφανίζονται στην εργασία ή στην μελέτη.
7	Χρήση εξειδικευμένης θεωρητικής και	Αξιολόγηση προβλημάτων που να βασίζεται στην	Επίδειξη καθοδήγησης και καινοτομίας σε	Επίδειξη αυτονομίας στην μάθηση	Ικανότητα επικοινωνίας των ερευνητικών	Επίλυση προβλημάτων τα οποία μερικές

<p>πρακτικής γνώσης, και ιδιαίτερα αυτής που είναι βασική για την ειδικότητα. Αυτή η γνώση αποτελεί τη βάση για πρωτοτυπία τόσο στην ανάπτυξη όσο και στην εφαρμογή διαφόρων ιδεών. Επίδειξη κριτικής επίγνωσης της γνώσης του συγκεκριμένου γνωστικού πεδίου χώρου της αλληλεπίδρασης της με άλλες ειδικότητες</p>	<p>έρευνα με την αφομοίωση γνώσης από νέα και διεπιστημονικά πεδία και άσκηση κριτικής σε περιπτώσεις δίδονται ελλείψεις και περιορισμένες πληροφορίες. Ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων και τεχνικών αποτελέσμα μελέτης ή εκπαίδευσης.</p>	<p>εργασιακά και μαθησιακά πλαίσια που είναι άγνωστα, περίπλοκα και απρόβλεπτα και που απαιτούν την επίλυση προβλημάτων εμπλέκοντας πολλούς και αλληλεπιδρώντες παράγοντες. Παρακολούθηση την στρατηγική επίδοσης των ομάδων.</p>	<p>και κατανόησης σε υψηλό βαθμό της διαδικασίας μάθησης.</p>	<p>αποτελεσμάτων, μεθόδων και σκοπών σε ειδικούς και μη χρησιμοποιώντας κατάλληλες τεχνικές. Διερεύνηση και αναστοχασμός πάνω σε κοινωνικές νόρμες και σχέσεις και πρωτοβουλίες για αλλαγές.</p>	<p>φορές είναι ελλιπή και σε νέο και άγνωστο περιβάλλον υιοθετώντας διάφορες πηγές γνώσεων. Επίδειξη ικανότητας λειτουργικής αλληλεπίδρασης στη διαχείριση αλλαγών σε περίπλοκα περιβάλλοντα. Ανταπόκριση σε κοινωνικά, επιστημονικά και ηθικά θέματα τα οποία ανακύπτουν στην εργασία ή την μελέτη.</p>
---	---	---	---	--	--